МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 68 (4081). | ШИНАРДИ, 8 июнь 1965 шу. | Мах 2 кап.

ЯЛАТ ЧУЭЦА ТЕХНИКА КИЙЧА Я

ТІакхоачаш латт ялаташ чуэца ха. Кхачаш латт гурахьа дІадийна ялаташ, шоаш хьийгача къих доккха совгІат хургхиларца чІоагІа гІадьух кхашка балхаш дераш. Нух токхадеча культурашта низ тІабахийтта гІулакх деш ба механизатораш Шаьла района кхашка. Кастта ялаташ чуэца дезилга а дицлац царна.

Ялаташ чуэца кийчлуш цхьадола хоархІамера балхаш даьд укхаза. Укх шера кхо эзар гектара тІара гурахьа дІадийна кІаи ялат-бобови культураши чуэца езаш ба «Автуринский» совхоза къахьегамхой. Хьалха дІаихача шерашка санна хьаккар а ардар а къаьст-къаьста долаш чуэцаргда ялаташ. Цу гІулакха укхаза йолаш я ялат чуэца 18 жатка. Царех 6 керда я. Болх дІаболабе мара ца безаш кийча я уж. Ялата-бобови культураш чуэцара 14 жатка я боахаме. Царех 12 ремонт яь яьннай, хІаьта шиннена ремонт еш я.

15 комбайн я совхоза парке. Ялаташ чуэцача къаьнача комбайнашта а дукхагІча даькъе яь яьннай ремонт. Шин сменах болх бергболаш кийчъяьй механизаторий кадраш.

Кхы массадолча гІулакхашка санна къахьегамхоех тийша ба ялаташ чуэцачара толам. ХІаьта укхазара дукхагІбола нах шоай гІулакх дика довзаш, комбайнашца, тракторашца беча балха йоккха опыт йолаш ба. «Кхай кемаш» лехкача Мартанукаев Эдила, Алиев ХІарона, Расуханов Вахита, кхыбараша шоаш кийчъяьй шоай ялаташ чуэца техника.

Укх шера юкъарча хьайбашта шортта гІожа а моша а доакъараш хилийта лаьрхІад «Автуринский» совхоза къахьегамхоша. ДІадахача шераца ниййсдича дукхагІа дІайийнай силоса лаьрхІа йола баьцаши хьажкІаши.

Силос хьокха кхойттеи хьажкІаш хьокха ялхайттеи комбайн шиь ханнахьа ремонт яь дІаоттаяьй механизатораша.

Ялаташ чуэцача техникана ремонт яра лаьрххІа уйла тІайохийташ хилар совхоза шоллагІча отделене Джамалдаев Голмакос кулгалдеча 4-ча бригадера механизатораш. Ялаташ чуэцарга махетта дика кийчбеннаб «Автуринский» совхоза механизатораш.

Ялаташи силоси хьокхаш йола керда комбайнаш ремонт а яь мугІарах дІаоттаяь латт «Джалка» совхоза коа. Ялат хьокхача комбайнашта гонахьа эшашача кулгаш деташ лел механизатораш. ХьатІакхаьчай ялат хьокха комбайнаш отделенешка, бригадашка дІайига еза ха.

Укх шера 4500 гектара тІара ялати ялата-бобови культураши чуэца езаш ба совхоза механизатораш. Совхозе ерригаш 13 мара ялат хьокха комбайн ца хиларга хьежача дукха болх ба из.

Бокъонца кийч а яь дІаоттаяь латт уж. Техникана ремонт еча лерттІа балхаш дир комбайнераша. Іай тракторашта ремонт еча а хьинаре къахьийгар цар. ХІаьта бІаьсти маьлла а ялат хьокхача техникана ремонт е болабелар. Ремонт еча дика къахьийгар опыт йолча механизаторо Юсупов Мовладе. Ший комбайн ремонт а яь кхыча механизаторга Умханов Вахийга дІаелар цо. ХІаьта, хІанз ше хьайийца керда машина вІашагІ а елла ялат хьокха ха тІакхачарга хьежаш ва из. Ткъо шу совгІа ха я нов. Юсупов комбайна тІа болх беш вола. Цу шерашка дукха эзараш центнераш ялаташ аьрдад цо. Совхозе цІи хеза волча механизаторца Абуязидов Мусайца яхье ваьннав опыт йола. механизатор. Ший комбайна бункера чура 7 эзар центнер ялат дІадала лаьрхІад цо.

Боахаме а терко еш да ялат хьокхача жаткашта ремонт яра гІулакх. Ткъестанех ялхайттнена яь яьннай ремонт, хІаьта вожаш йистейоалаш латт. Цахаддаш отделенешка дІа-юха а ухаш болх беш хургья механики слесараши болаш йола 2 машина-летучка.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкорр.

ШУРА ДУКХАГІА ЙОАККХ

ДІадахача шера «Назрановский» яхача совхоза Яндаречa отделене шурий-товарни ферма тІеххьарчарца яр. Цхьанна а бетта кхоачашъяцар шура яккхареи паччахьалкхенга йохкареи планаш. Іаьсий дукха довра ферме. Из дар къахьегам вІаштІехбаьккха ца хилари зоотехнически бокъонаш телхаяри бахьан долаш.

Уж кхоачамбоацараш дІадаха дезаш дар. Цу хьакъехьа цхьадола балхаш даьд цига, хІаьта царех беркат а даьннад. Иштта дІадахача шера хьалхарча квартале хІара ІаттагІара 253 килограмм мара шура яккханзар цар. ХІаьта укх шера хьалхарча квартале хІара ІаттагІара йоаккха шура 85 килограмм тІакхийттай. Укх шера хьалхарча квартале ферма лаьрхІар 665 центнер шура яккха а цох 580 центнер шура дІайиеча пункте дІачуяла а. Из декхар тІехкхоачашдир цар: шура яккхара план 120,8 процента из дІайиеча пункте дІачуялара план 112 процента кхоачашъяьй.

ДІадахача шера кхоачамболлаш хьаьна яцар ферма шура. Иштта хьалхарча квартале шура дІайиеча пункте дІачуеннача 385 центнерах 27 центнер шура ейра, цун хьоанал базисничул кІезигагІа йоландаь. ХІаьта укх шера шурий хьоанал лакхъеннай 4,1 процентага кхаччалца. ХІара денна дукхагІа хул йоаккхаш йола шура.

Укх шера цу отделене вІашагІъяьь горохи кени, цкъа дІайийча дукккача шерашка тІаювла баьцаши дІайийнай. Уж доакъара юкъе а ухийташ, йоаккхаш йолча шурий хьоанал лакхъе лерхІаш я ферма коллектив.

Укх шера доахан доажадеча даьгІенашка уж молхаш теха лувчаде ор даьккхад. ДІадахача шера цу гІулакха 20 километр гаьна уллача Сунженски дукъа тІара Яндаре кхувлар доахан. Из никъ беш тоннал совгІа шура йоайора доахана.

Цул совгІа, доахан дажача даьгІенашка хий мела нийш оттаяьй. Кастта яь яргья доярккаштеи доахан леладераштеи хьалъеш йола общежити.

ТІехдика болх беш ба цу ферма дояркаш: Юнусова РабиІат, Таймасханова Кейпа, Котиева ПаьтІамат. Беррига низ тІабахийта болх беш ба доахан леладераш а: Хашагульгов, Цицаев, кхыбараш.

Хьинаре къахьегаш ба укх шера цу ферма болхлой. Цудухьа хІанз тІеххьарчарца яц Яндарера шурий-товарни ферма коллектив.

М. ДАСКИЕВ.

ДОАХАННА—ШОРТТА А ДИКА А ДОАКЪАРАШ

Колхозийи совхозийи кулгалхоша партийни организацеша, районий юрта боахама производственни управленеша, КПСС райкомаша соахка доакъараш кийчдалга вІаштІехьдаккхара юкъе хинна цІенхашттара гІалаташ кхетадаьдац, хІаьта торонаш йоллашехьа а, геттара чІоагІа мело а ю, гІулакх вІаштІехьа а даккхац йол хьакхареи хьалха кхача силос лаьттах йоллареи балхаш доаржадара.

Кулгалхойи специалисташи цхьаккха бехктокхам ца хеташ хилар бахьан долаш дукккхача колхозашкеи совхозашкеи вІалла кхоачамбоацаш юкъекхувл йол хьокхача комплексни механизации машиний агрегатировании, балха овсарле лоха йолаш пайда эц йолаш йолча техниках, кулгашца йол кийчъелга вІалла а даькъе доархІаш дац, механизмашца чуэца йиш йоацаш участкашкара эрий тІаьнна Іалаьмате дукха баьцаш чу ца эцаш юс.

ХІанзалца хьа боахамашка лар тІа даьккхадац, хьагулдаьдац, кхашкара Іоъара а даьккха, сенникашца дІа а дихьа, аргІаш а даь дІаоттадаьдац соахка юхедиса хинна чаи йоли.

Шелковскойи Наурскии районий цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи эрий тІаьнна баьцаш вои шорттигеи хьокх, хІаьта из бахьан долаш боахамаша чу ца яхьаш юс дикача аьла бІаьш тоннаш. 1-ча июне кхаччалца йолча хана Шелковской районе еррига а хьекха дІайийнеи эрий тІаьннеи баьцаш 4434 гектара тІара мара яц, е 13 процент, Наурски районе — 4567 гектара тІара, е 20 процент.

Шелковской района «Коминтерни» «Червленскийи» яхача колхозашка йоккха юкъ юкъейолийт йол хьакхараи цунах аргІаш дараи, аьла лаьрхІа хьекха гуйран рожь касарах улладеши кагийча токхоргех лоаттадеши сов доккъадолийт, цун дикал йоа а еш.

Районе во юкъекхухь доакъараш кийчдеча комплексни механизаци ярах йола «Красный пахарь» яхача колхоза опыт.

Наурски района Ленина цІерахча колхозе дукха йовкъаш йоахкийташ, юхкаш лакха йоагІийташ, дукха доакъар да а дойташ хьекхад Селиванкина хуторера 35 гектара тІара гуйран рожь. Йол хьокха техника во кийчъяр бахьан долаш № 4 йолча бригаде йоккха юкъ йолийтай гуйран рожь хьакхараи хьагульяраи юкъе.

28 майга кхаччалца 1362 гектара тІара гуйран рожь хьекхад колхозе, хІаьта аргІаш даьр дац 325 гектара тІара рожь мара.

Іалаьмате мелача темпашцеи во вІаштІехьдаьхаи лел доакъараш кийчдара балхаш Урус-Мартана района совхозашка. Планах 2734 гектара тІара чуэца езаш йолча аьлах района совхозаша 25 майга кхаччалца хьекхаяц 193 гектара тІара йол мара. «Горец» яхача совхозе йол хьоккача 10 агрегатах 25 мае болх беш хиннараш кхоъ мара яцар. 30 совгІча гектара тІа вІашагІъядаь дІадийна хинна вико-кІа дукха доа а деш чуийцад доакъараш кийчдеш йолча бригадо (бригадир н. Ибрагимов).

«Гехинский» совхозе доакъарийна мукх чуэца болабеннабац 25 мае мара. 5 агрегатах болх бе кийчъяьраш яц ерригаш шиъ мара — вожаш сайца латт цхьацанахьара еха хилар бахьан долаш.

Района совхозашка ла йиш а йоацаш мела лел силос йоллара кийчоелга. «Красноармейский» совхозе 10 эзар тонн силос чуйолла кІоагаш кийчдаьдац, «Горец» яхача совхозе — 3 эзар тонн чуйолла.

Лохача темпашцеи балхаш вІаштІехьадаханзеи кийчду доакъараш Гудермеса района боахамаша. Аьла лаьрхІа чуэца езача 5743 гектарах 1 июне кхаччалца хьекхараш яц 986 гектар мара, хІаьта хьалха хьайоала силос кийчъе вІалла бола а беннабац. Производственни управленеи боахамийи кулгалхоша саггота данза даргдоацар даьдац кийчдеча доакъарий дикал тоаяра; хьекха баьцаш шоай ханнахьа хьал ца гульяр, токхораш ца яр, холаш ца дар бахьан долаш чам а дикал а йов цар.

Доакъараш кхеделга вІаштІехьдаккхара юкъе доккхий кхоачамбоацараш хулийт, доал доацаш леладу из гІулакх МалгІабика района «Ингушский» яхача, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача, Надтеречни района «Минеральный» яхача совхозашка.

Механизмашца чуэцалургйоацача участкашка кулг-кара мангалашца йол хьокха бригадаш вІашагІъеккаяц цу боахамашка. Наькъа йистошцара а кхычахьара а баьцаш шоаш кара дІа а лувцаш шоашта хьекх наха. ХІанз а дукха доахан доажаду цонашка, хІаьта из бахьан долаш йол кІезигагІа а йоал.

Дукккача колхозашкеи совхозашкеи пайда во эц кийчдаь доакъараш фермашка, доахана Іадоаккхаргдолча моттигашка дІакхахьа оттаяьча транспортни средствах, автомашинаша шин сменах болх белга вІаштІехьдаьккхадац.

«Сельхозтехника» республикански объединене колхозаши совхозаши во Іалашъю йол хьакхара хиланза яргйоацача техникацеи запасной оатхалашцеи, хІаьта из бахьан долаш цхьа дакъа агрегаташа сайце латт, доакъараш кийчдара технологически процесс телхаю.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои къаьстта белгалдоакх, дІаихача шерашкара юхедиса доакъараш лорадари царех пайда эцари, укх шера хьадаьнна деррига чаи тови цІенъяь хьагулъяр, поукосни пожнивнойи доакъараш дукхагІа дІадери уж дика хьувкъилга вІаштІехьдаккхари, юкъарча хьайбашта кхы тІа а доакъараш духхувла хьаст из хиларах тарра, укх шерарча хьалашка боккхача лоархІаме хилар.

Ла йиш йолаш гІулакх дац цхьацадолча боахамашка кийчдаьча доакъарий учет во лелаяр. Доакъараш шоай ханнахьа дІатІа а яздац, бехктокхамерча нахага дІа а телац. Цхьаболча боахамашка доакъараш лорадеш дац, йол лоаттаю моттигаш гонахьа карташ янза я, доакъараш доа а дайт, лечкъа а дейт.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои КПСС райкомаш, районий юрта боахама производственни управленеш, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла баьб хІара боахаме, отделене, ферме, бригаде доакъараш кийчдара гІулакх мишта лел кхы тІехьа ца доахаш хьажа а долаш дола кхоачамбоацараш дІадахара хьйда де дезар де а.

Производственни управленейи боахамийи кулгалхошта дІахайтад царех хІаравар доакъараш кийчдара план кхоачашъяра хьалхара бехктокхаме хилар. Уж декхарийла ба колхозий, совхозий эрий тІаьннача баьций цонашкара, хІаьта иштта земфонда, гослесфонда лаьтташкара, хьакъоастадаьча доазонаш тІара, наькъий йистошкара, кхыдолча шаьра доацача лаьтташкара еррига баьцаш хьокхилга Іалашде.

Автотранспорто шин сменах болх белга вІаштІехьдаккханзеи йол хьакха йолаелча цу цхьан ханна йол доахана Іадоаккхаргдолча дІатІаозилга Іалашданзеи даргдац, цу гІулакха иштта дукъ озача хьайбаех, тракторий прицепех, кхыча транспортни средстваех пайда а эцаш.

Йол хьокхача ханна дІадоладе деза хьалха хьайоала силос лаьттах йоллара балхаш, цу гІулакха мошача доакъарийна лаьрхІа дІайийнача хІамаех, эрий тІаьннача баьцехи йоархІехи, хьалха хьадаьннача баьца даарех хьакъестача хІамаех, гуйран ялаташ чуэца доладеча хана йистошкеи юкъеи гІолла уж хьокхаш хьаІайна мошача ялатах пайда а эцаш.

Хьайбаш-леладеча ерригача фермашка, хІара кошаре, доахана Іадоаккхаргдолча моттигашка кийчъе а цхьалхо е а еза йол лоаттаеча сенникашка а силос чуйолларгйолча кІоагашка а. ВІаштІехьдаккха деза учет нийса лелаелга, доакъараш шоай ханнахьа дІаязделга, царна хьалхара бехктокхаме хургболча нахага уж дІадала деза.

Бокъонца тоаде деза дІаихача шерашкарча аьлеи чани аргІаш. Іалашде деза укх шерарча ялатех даьккха деррига чаи тови хьагулделга а дІаязделга. а. Ялаташ чуэцача хана кхашкара ара а доахаш долла чах аргІаш.

ХІара боахам доакъарашца мел ІалашхиннаБ ха а поукосни пожнивнойи культураш дІаера задани оттае еза, тоъаш доацача гІожача доакъарашта меттел моша доакъараши силоси хилийтар духьа.

Фуна лаьрхІа хьажкІаш дІайийна хиннача участкашкареи кулгашца уж чуийцача участкашкареи дараш а тІехьа, декъа гІадамаш, томараш, гидуаргий кортолгаш кийчдара йолча торонех бизза пайда эцанза а баргбац, уж лораделга Іалашданза а даргдац. Боахамашка аьлах хьоар доаккхилга вІаштІехьдаккха деза.

КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои районий юрта боахама производственни управленей, колхозийи совхозийи кулгалхошкара хьадийхад йол хьокхачеи силос лаьттах йоллачеи къахьегама овсарле лакхъелга, сменни балха нормаш кхоачашъяр Іалашделга, доакъараш кийчдеча комплексни механизаци, агретатировани, машинех балха овсарле лакха йолаш пайда эцилга юкъедоаладара. Доакъараш кийчдеча хана уж дойтара, цар дикал йоаяра, уж талхийтара бехке бола нах чІоагтІа бехктокхаме оза беза. Аьлахи чахи аргІаш дика делга Іалашде деза.

«Сельхозтехника» республикански объединени (н. Аванесов) декхарийла я доакъараш кийчдеш йолча машиний агрегатийи балха чІоагтІа тІахьожам оттабе, боахамий заявкашка хьежжа хиланза яргйоаца йол чуэца техника а запасной оатхалаш а тІаяхьилгеи Іалашъелгеи вІаштІехьдаккха.

Доакъараш кийчдеш боахкача совхозий болхлоштеи колхозхоштеи юкъе беш бола массово-политически болх чІоагІбе беза КПСС райкомаша, колхозийи совхозийи юкъанцарча партийни организацеша.

Цу балха керттера чулоацам хила беза КПСС ЦК мартовски Пленума материалаш дІайовзийтилгеи баьцаш хьакхар, аьлах аргІаш дар, силос лаьттах йоллар дика чакхдаккхара юрташкара къахьегамхой оарцагІбоахилгеи.

Юкъхьанцарча партийни организацей декхар — социалистически яхьа керте оттар, из дика лелаелга вІаштІехьдаккхар, даим итогаш яр, тІанийца декхараш кхоачашдара эша хьалаш хилийтар. Доакъараш кийчдеш боахкача болхлоштеи колхозхоштеи оттадаь культурно-бытовой хьалаш тоадара даим йоакхо елга. Доакъараш кийчдеча ду балхаш шоай ханнахьа а дика а чакхдахарца колхозхойи совхозий болхлойи материальни безам дукхагІа хилийта беза, колхозхойи совхозий болхлойи къахьегамах аккордни мах телга а хІаьта иштта кхы тІа натураца мах телга а вІаштІехьдаккха деза гІожа доакъараш кийчдареи силос лаьттах йоллареи заданеш тІехкхоачашъярах.

Республиканскии районнии газетий редакцеш, радиовещанеи телевиденеи комитет декхарийла я республика колхозашкеи совхозашкеи доакъараш кийчдара гІулакх мишта лел шерра язде, доакъараш кийчдеча хьалха латтарех йола материалаш даим кепа етта, доакъараш кийчдара гІулакх вІаштІехьдоаккхача мело еши из болх бехктокхаме ца хеташи долча боахамашта критика е.

ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЛАН

Паччахьалкхенга дулх дохкара ах шера план 154 процент кхоачашъяьй Гудермеса района «Кавказ», «Октябра 40 шу», «Дружба» яхача колхозаша.

Дика къахьийгар «Гудермесский», «Дружба» яхача совхозий хьайбаш леладераша а. Гудермесцаша — бІаь шовзткъе цаІи «Дружба» яхача совхоза хьайбаш леладераша бІаь ткъаь иттеи процент кхоачашъяьй план. Соахка цу хана дехкачул паччахьалкхенга 1,5-зза дукхагІа дулх дехкад района колхозашеи совхозашеи.

МОСКВА. Дика а лаьрхІа дІайицар паччахьалкхен комиссе Чкалова улицагІара шийттазза вІаштІардаь керда цІенош. Вибропрокатни панелех хьалъяьча здланеца 34 квартира я. ХІара панела шин цІенна лаьрхІа я. Из бахьан долаш шозза кІезигъелар цІенош вІашагІдоххаш йезкха ха. Панелаш лоалаеш шоайла вІашагІа ца а хеттал, фенташца вІашагІъехк, из дикагІа а тешамегІа а да.

Зданена хьалхашка гІолла Іолатт тикай кизга витринаш.

ПаргІатагІа хургйолча тайпара нийсъяьй зданецара квартираш, кІувса тара йола линолеум Іотеха да ийнаш, доккхийча корех чуйоагІа дуккха серлали малхи.

Сурта тІа: Чкалова улица тІара керда цІа.

Н. Грановсне сурт.

ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ СОЮЗЕ ГІОЛЛА

ВАХША ЭНЕРГИИ ХИЙИ

Пхи шу даьлча, Вахша яха хий тоттагІа долчча метте кхо бІаь метр дола сунт техача, Нурекски гидроэлектростанце йоахаргья миллиардаш киловатт - сахьаташ энерги. Бирса доагІа хий чухьадаргда хІаране низ кхо бІаь эзар киловатт йолча нийс турбина чу.

Вахшски пяндждский ГЭС-ий каскадацара хьалхарча Нурекски гидроэлектростанце йиш хулийтаргья Таджикистана бедала, йоагача хІаманна, энергетически къахьегамеи ресурсех бизза пайда эца. Нурека дукха гаьна йоацаш хьахулаш латт керда городаш, комбинаташ, заводаш, колхозаш, совхозаш.

Лоа уллача лоамашка гІолла гІа боахаргба ажурни мачташа — электрически линей лаккхара вольтни опораша. Уж кхоачаргья Яване, Іалама газах ацетилен доаккхаш хургйолча электромеханически комбината цехашка. Каучук, пластически массаш, синтетически кІувнаш хьадара ахфабрикат да ацетилен. Пластикат дІагІоргда электрически кабелей оболочкаш, линолеум, обоеш юлаш, йола хин турбаши, кхы дукха хІамаши хьаяра гІулакха. Таджикистана кхашка дІайийнача культурашта эе деш йола са доахка хІамаши оасари дІадаккхара гІодергда явански дохьажа химикаташа.

Нурека бей мах болча энерге хувцаргья края экономически потенциал. Таджикистанах хургья пластически массаш, химически кІувнаш, хьоаса лоаттабеш йола республика. Игт шера (1960—1970 шераш) цуи промышленносто Іалаьмате боккха гІа дІахьалхашкахьа а боаккхаргба, ткъозза дукхагІа электрически энерги дІаяхийта йиш а хургья.

Нурекски ГЭС-о торо хулийтаргья Аму - Дарья бассейне миллионаш гектараш кердача майдашка хий дилла. Юртбоахама оборота юкъегІоргда Дангара, Каршински ареший, Явански берчара беркатера дукха лаьтташ. Хиш дехкача цхьайолча районашка низ болча насосаша бІаь метрал лакхагІа айдергда хий.

Нурека энерги кхоачаргья Узбекистане, Киргизе, къулбехьарча Казахстане, беркат дахьаргда Юкъерча Азе йокъал йолча районашка.

Иштта гу из, дукха ха йоацаш Душанбе «Нурекски ГЭС-а халкъабоахама лоархІам» яха сборник арахийцача Таджикистана а Москва а экономисташта.

Ефим ШАГАЛОВ.
(АПН).

МАШИНО ЛУВЧАДУ ЖА

Жена хулча цхьадолча лазарашца къовсам лоаттабе йиш я гексахлорановн эмульси чуеттача чарашка уж лувча а деш. Дуккха эзараш жа кара лувчаде дийзад. Дезинфекци еча хи чу корта а тІехьа Іокъайладакъкха дезар хьайба. Юрта боахама механизации электрификации еча Казахски Іилма-тохкама института инженераша дукха ха йоацаш ший тайпара агрегат хьаяьй жа автоматически лувчадара.

Эзарнега кхаччалца дола жа гома чу дІачулоахк жа Іуша. Агрегат ше Іапарца йІоахъеш система йоаллача, чура че ткъаь бархІ кубометр йолча чара хьисапе я. Цул тІехьагІа из йизза долча хи чу тосс гексахлоранкрилинови эмульси, тІаккха йистейоал дезинфекци яра эша раствор. Чарана пийсса тІалатт платформа-лифт.

Кховзткъанега кхаччалца дола жа вокх Іулах хьакъоастаду. Цул тІехьагІа уж чулатта тележка платформана-лифта дІатІаюг. Хьайбай кортошта цхаралаш тІакхохк, тІаккха платформа чара чу Іочуотт. Цхаралаша юхасецалу жа, цудухьа уж кортош а тІехьа Іокъайла а доал. Цул тІехьагІа платформа хьалъайлу, тІехьашкахьа гІолла отстойника чу долх жа, цигга ІоІовдалу царна тІера раствор. Из чара чу юха а чуйотт, хІаьта обработках чакхдаьнна жа шоай Іулех юха дІатох.

Сахьата пхи бІаь устагІа чакхбоаккх кердача установко, хІаьта цу тІа болх бераш верригаш а кхо саг мара вац. Кулгашца болх беча хана хулачул пхезза-ворхІазза лакхагІа я къахьегама овсарле, хІаьта химикаташи йоаго хІамеи иттазза кІезигагІа эш. ХІанз Казахстане цу тайпара агрегат ткъо совгІа оттаяьй.

Лазар Лифшиц,
инженер
(АПН).

БУТТИ ХАОТТАМИ

Бетто хаоттама беш болча Іоткъамах йола уйла лакхерча низех тешилга лоархІ. Цхьабакъда, хІанзарча Іилманна гучадаьннараша хьахьокх, вай планета тІара климатически хьалаш Бетто дикка хувцаш хилар.

Ховш да, кІаьда климат шийна яларах Европага декхар доаллаш йола Гольфштрем яха йІайха кІедж дукккача шерашка чІоагІа вариаци ловш хилар. Цо Къилбаседен Европагахьа кхухьаш йолча йІовхала дукхал юкъерча боарамал тІех ца йоалаш хувцалуш я. Хувцаялара ха 19 шера боараме хила тарлуш я.

Даьча лоархІамашеи дукхаза а океана кІоаргалаш йистача гучадаьннарашеи ленинградски Іилмахошта Максимов Игораи Смирнов Николайнеи новкъостал дир уж хувцамаш хилара «бехке» бар Бутт хилар гучадаккхара. Цо дІатІаозарга хьежжа, Дунен Океана боарам деннеи бийсаннеи совбаьккхаи эшабаьи ца Іеш, цунна дукккача шерашка вариацеш а ю, Гольфштремаца кхухьаш долча хин боарам хувцаш йола. Ший аргІанка из атмосферана а Іаткъам «Атмосферни кІежаш» — массазара михаш хьа а доладолийташ. Хьагучадаьннарех пайда эца мегаргба Европа климат хувцара даькъе «космосо дергдараш» хьалххагІе а хара. Цхьаькха оагІорахьара хетадала йиш йолаш да, дукккача шерашка хий алсамдувларо Лаьттан вокх районашка оксанашкарча кІежашта беш бола Іоткъам а иштта атмосферни явленешца бувзабенна а ба, цудухьа Лаьттан тІара климат оттаеча юкъе Бетта белггалара дакъа а лоац, аьнна.

(АПН).

АСБЕСТОВИ КОМБИНАТ БОЛХ БЕШ Я

Дукха ха йоацаш болх бе йолаелар Казахстана Целинни края малхбузехьа улла Джетыгарински асбестови комбинат. Из кхоалагІа я СССР-е асбестови хьоаса бу предприяти. Цхьа тайпа руда доаккхача моттига ларда тІа болх беш я Джетыгарински комбинат.

Кердача предприятех Кердадарий кепа йоазон Агентства (АПН) корреспондента дийцар комбината обогатительни фабрика керттерча инженера **Вялых Валере.**

ХІанз болх беш я шера ши бІаь эзар тонн асбест арахеца низ болаш йола комбината хьалхара аргІа. Ерригача предприяте проектни балха овсарле кхозза дукхагІа я.

ХІанзарча оборудованеца кийчъяь я комбината карьери обогатительни фабрикеи. Руда хьалдоахаш я балха овсарле лакха йола бархІ кубометр хьалйоаккха Дай-мехка хьаяь экскаватораш. Рудаи породеи дІакхухьаш я электрифицированни машиннаькъа транспорт.

Обогатительни фабрика мел йоккха я ховргда обогащене цхьан корпуса лакхал а 60 метр хиларга хьежача. Из хул ткъозза вІаштІардаьча чуІеча цІеношта нийсса. Ший тайпара вентиляционни оборудовани оттаяьй укхаза. ХІара сахьата цу чура араувз бІехденнача фон шиъи ахи миллион кубометр гаргга. Цунна меттел дІачухец иззамиссел цІена, керда фо. Обогащене корпуса чу Іай тоІаду массаза а цІагІа хулаш йолча температурага кхоачадеш калориферашa дІоахдаь фо. Цу доллача хІамаша къахьегама хьалаш тоаду.

Низ кхоачамбалла ба асбеста производстве. Комбинате оттаьча ерригача электроагрегатий низ цхьана лаьрхІача 90 эзар киловатт ба. Из дикка дукхагІа ба Целинни края ерригача столицe — город Целиноградо дІабохийтачул.

Керттерча производствай балха новкъостал дара хьалъяь а хьалъеш а я механически завод, электровознии вагоннии депош, электроцех, хий тІаувза объекташ.

Керда хьалбеш латтача гІирса гаьна доаццаш Іодода дукха доаккха доаца ши хилг — Шортанды, Джилкуар. Цхьабакъда, цар низ кхачац комбинатаи сихха дегІаухаш латтача город Джетыгараи мел эш хий лоаттаде. Хий хилийтара проблема кхоачашъяр духьа цу хиш тІа хьалду доккхий доаца аргІера фордаш. Царех цаІ, Шортандински, 16 миллион кубометр хий чухошаш ба. Цу хий Іоадеча Іама гоннахьа хьаю къахьегамхошта салаІа зонеи хий дехкаш кхебеча сомий-баьца даарий боахами.

(АПН).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПОЛИТИЧЕСКИ ДЕШАР— ЛАКХАЧА БОАРАМЕ

Дlадахача дешара шера Надтеречни районерчa 49 семинарски группе, кружокашка, коммунистически къахьегама школашка, юккъанцарча экономически школашка дешаш 859 саг вар. Марксистско-ленински теори шоаш Iомаеш 100 саг вар. БархI бIаь совгIа коммуниста, комсомольца, парте боацараша заочно дийшар лакхерчеи юккъерчеи дешара заведенешка, болх беча кагирхой школашка.

1964—1965 дешара шера политически дешара системе бальча балха керттера чулоацам сенах латтар аьлча, из латтар, вай мехка коммунизм хьалъяра актуальни проблемаш, дуккха кхыдола дешаш кIоаргга Iомадарах.

Керда йилла комсаш лелаю къона ворхI совхоз а йолаш, ийс совхоз я районе. Цудухьа юртбоахама производство дегIайоалаяра дешаш ладувгIараштa къаьстта чIоагIа дага латташ а да.

Политически дешаро новкъостал дир деша ухарий къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъяра, паччахьалкхен планаш кхоачашъе уж оарцагIбахара, бIаьстан юхье кхашка ду балхаш шоай ханнахьа чакхдахара.

Дешара шу чакхдаллалца дика болх бир комсаш лелаеча «Кругловский», «Надтеречный», «Верхне-Наурский» совхозашкарча пропагандисташа нн. В. Капланова, Н. А. Зимоглядова, В. Аслаханова кулгалдеча юккъанцарча экономически школаша, «Горскнефта» мехкдаьтта промыслови управленерча нн. Н. Д. Корнилова, Газиева, В. И. Колосянко кулгалдеча семинарски группаша, райбольницерча пропагандиста нов. Н. Г. Мхлидзе кулгалдеча семинарски группо.

Пропагандистий состав тоаелар промышленнии юртбоахамеи производства кулгалхойи специалистийи чотах. Царех дукхагIчар лакхерен кхоачашхиланза лакхерен образовани я, дуккхачар пропагандистски болх бáь практика а я. Болх дикагIа беш а кийчо дукхагIа йолаш а хиларца царна юкъера белгалбоалаш бар конкретни экономика Iомаеча кружокашта кулгалдеш хинна цхьабола новкъостий, масала, комсаш лелаеча «Новогорскийи» «Знаменскийи» совхозий директораш нн. Ф. А. Гашини С. А. Кирилловн.

Массане а дакъа а лоацаш, деша багIараш творчески дагабувлара кепехьа чакхъяьлар итогови занятеш. ДоагI-доагIача тайпара а чулоацам дика болаш а дувцар деша багIача дуккхачар итогови занятешка ювца оттаяьча темай керттера дешаш.

Къамаьлаш деш хиннараша теоретически материал ювзар шоай боахамий практически гIулакхаща, КПСС ЦК ноябрьски (1964 ш.) мартовски (1965 ш.) Пленумий решенеща, цар дувцар Пленумий решенеща, дувзаденна боахамий къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех, уж декхараш кхоачашдарга вугаргволча наькъах. Шоаш къамаьлаш деча хана дешаш бараша совхозий балхаш тоадара тIаерзаяь предложенеш тийлар, болх дика чакхбаккхара новкъарле еш дола шIенхашттара кхоачамбоацараш белгалдаьхар.

«Верхне-Наурский» совхозерча конкретни экономика Iомаеча кружоке дешаш волча экономиста нов. А. Хажмурадова дийцар лаьтта лeладара, культура тоаяра, хиш декха лаьтташ дукхагIа хилийтара, уж мероприятеш чакхъяьхачул тIехьагIа царех баргболча пайда хьакъехьа. Деша вагIача комсаш лелаеча «Новогорский» совхоза отделене управляюще нов. А. Садуллаева ший къамаьл хетадир парте ЦК мартовски Пленума решенеща дувзаденна совхоза болхлошта хьалхашка эттача декхарашта. Коммунистически къахьегамеи бытеи школе деша багIараша (тохкама кIоарга бурув деттa Iаьлий-Юртара контора) шоай къамаьлаща дувцар коммунистически болама цхьоагIонах. ЧIоагIа уйла тIайохийташ йийцар юрта боахам дегIабоалабара тIаерзаяь парте мероприятеш. Дешаш бараша шоаш къамаьлаш деча хана белгалдоахар 1964 шу шоаш зе а долаш чакхдаьккха хилар, хIара деннара хозрасчет бурув деттача бригадашта юкъейоалаяра, бурув деттачарча дуккхача операцешта механизаци яра, хIаьта иштта утяжелителa регенераци яра наькъаца зенаш дIададаханза дарг ца хилар.

Цунца цхьана белгалдаха дезаш да политически дешара системерча занятешка хинна цхьадола кхоачамбоацараш, гIалаташ, теркал ца деш диса хIамаш.

Массанахьа а нийслуча кхоачамбоацарех цаI да занятешка хIанз а кIезига ухаш хилар, цхьабола пропагандисташ занятешта во кийчлуш хилар. Партийни организаце цхьаболча секретараша боагIача тайпара тIахьожам а лоаттабац, кулгал а дац комсомольций политически образованена. Цхьаькха а лоархIамера кхоачамбоацар — из да пропагандисташа занятешка гойтара агитацех хайра пайда эцаш ца хилар, ладувгIарашта практически заданеш телара метод йоагIача тайпара юкъеякхханза хилар.

1965—1966 дешара шера политически дешара система вIашагIйоллача хана къаьстта уйла тIаяхийтанза яргъяц дIададахача дешара шера хинна кхоачамбоацараш дIадахара.

Дуккха къамаш дахаш я вай республика, цудухьа политически дешара системе дикка йоккха моттиг дIалоацаш хила деза интернациональни кхетам бaлареи халкъий доттагIал чIоагIдареи дешаш.

Къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала хоадам боллаш къовсам лоаттабар халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдергдолча керттерча хьалех цаI да.

Р. САЛАМОВА,
КПСС Надтеречни райкома секретарь.

НАХА ВЕЗА САГ

Май бетта тIеххьарча деношка чакхъяьннай Грознерча партийни организацешка политически дешара итогови занятеш. Политически дешара система балха юкъера лоархIаме этап я дешара шера итогаш яр. Итогови занятеша хьахьекхад городерча дуккхача партийни организацеша лакхача идейно-политически боараме дешара шу чакхдаьккхалга, дуккхача шерашка Iоаьча опытах пайда а эцаш пропагандисташа ладувгIараштa пайданегIа хургйолча тайпара, цар политически сакхетам шерлургболча тайпара нийсъеш хIара заняти яьлга. Цу тайпарча пропагандистех цаI ва ший балха специальноста нийсса пропагандиста болх лоархIаш, хадданза ткъаь шера марксистско-ленински хьехамаш наха юкъехухьаш, политически дешара занятеш лакхача боараме чакхйоахаш вола локомотивни депо механически цехерча коммунистически къахьегама школа пропагандист Михаил Петрович Рудик.

Сий долаш вахара никъ ба Михаил Петровича хьабенар. Безаме а хIаьта принципиальни а вола Михаил Петрович дукха веза коллективе, пун сий ду новатораша.

Ши шу да нов. Рудика кулгалду коммунистически къахьегама школа вIашагIъелла. 40 болхло ва цу школе ладувгIаш, дукхагIча даькъе парте боацаш а общеобразовательни боарамга диллача кIезига дийша болаш а. ЛадувгIаш бараш шин смена болх беш хилар бахьан долаш дублирующи занятеш яьй царца пропагандиста.

Чакхдаьннача дешара шера школа программах 16 тема Iомае йийзар ладувгIарий (бархI экономически, бархI—общеполитически). Общеполитически тема Iомаеча хана Михаил Петровича ешаш хинна лекцеш ладувгIаш бараш дикагIа кхетаргболча тайпара, чоалхане политически дешаш юкъе ца а кхувлаш ешар. Цудухьа чIоагIа теркам тIабахийте ладувгIар цунга, хIаьта цун къамаьл чакхдаьлча дуккха хаттараш а телар.

«Предприятера къахьегама овсарле мишта лоархI» яхача темах занятий йолаш гойтара пособеш а яхьаш вера пропагандист. Классни доска тIа дIа а ядеш Iомабелар ладувгIараш шоаш болх беча участкашка къахьегама овсарле лархIа.

Экономически тема Iомаеча хана техника, оборудовани, производственни процессаш эргаяьха тоаяра хешай уйла е оал Михаил Петровича ладувгIарашка, хIаьта цу даькъе хIараненa а группашта а заданеш тел.

Коммунистически къахьегама школе дешаш хиларо довкха новкъостал ду болхлошта, лакхлу цар политически сакхетам. Паровой жIовна тIа болх беш вола машинист нов. Семиков болх бе тIера воацаш, коллектива вахара гIулакхашца сакъердам боацаш вар деша вале. ХIанз цунах дика болхло а общественник а хинав.

Дукха хувцамаш хиннад депо механически цехе коммунистически къахьегама школа толамца болх беш хилар бахьан долаш, доккхий толамаш доах цеха коллективо коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхийтара лоаттабеча къовсаме а.

Иштта марксизмаи - ленинизмаи идеяшта пропаганда еш, политически дешара занятей идейно-теоретически боарам лакхбеш ткъаьх шера Михаил Петровича Рудика Iоаяь опыт пропагандисташта, къаьстта къоначa пропагандисташта, хьокхам луш я. Цудухьа из опыт шерагIа дIайовзийта декхарийла я депо партийни организаци.

С. СУЛТАНОВ.

Автоклуб—республика кхашка

Нохч-ГIалгIай АССР-а культура Министерства методически кабинета дIа-юха уха автоклуб я вай республика юртбоахама къахьегамхошта гIулакх деш. Кхашкара бIаьстан балхаш доладеннача хана денз Наьсарен, Надтеречни, Наурски, Шелковской, Урус-Мартана, иштта дуккхача кхыча районий кхашкарча бригадашка, хьайбаш леладеча фермашка ухаш гIулакх деш хьайоагIа автоклуб.

Звуковой кино, радиотрансляционни установкаш, магнитофон, музыкальни инструменташ, кхыйола технически средстваш я автоклубе. Цо кинофильмаш хьувкх, музыкага ладувгIийт, светозвуковой газета бIаргадойт.

Хьайбаш леладеча фермашка, бригадашка, кхыйолча производственни участкашка гIулакх деш хул автоклуб районий культура ЦIеной агитбригадаща цхьана. Цига цар гойт Iилман-популярни, документальни, хроникальни, юртбоахам бувца кинофильмаш, локх музыка, арахец «Молния» яха листокаш. Цар тIа бувц производстве хьалха латтараш.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта пропаганда еш, юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка це оттадаь декхараш дIадовзийташ, уж кхоачашдара наькъаш дувцаш хул автоклуба болхлой. Вай республика юрта боахам дегIабара перспективаш, колхозийи, совхозийи экономика, хьайбай продуктивность лакхъяра резерваш, къахьегама овсарле лакхъелга, продукце мах лохбелга, кхы дуккха дараш дувцаш я автоклуба болхлоша ю докладаш, беседаш, ешаш йолаша лекцеш, дIахозаш деша журналаш, книжкаш, газеташ.

Къаьстта дика гIулакх ду автоклуба болхлоша юртбоахама хьалхле лелаечарна. Духхьала царна лаьрхIа концерташта юкъе доаладу цар къахьегама толамаш дувцаш дола иллеш, совхоза, бригада, звенои дикагIчар цIераш йоах, иштта кхы дуккха. Масала, дукха ха йоаццаш автоклуба болхлоша Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза шоллагIча отделене болхлошта лаьрхIа концерт оттадир. Уж хиннаб ахкан лагере, шурий-товарни ферме, кхычахьа.

Автоклуба болхлоща цхьана дика къахьийгад Надтеречни, Ачхой-Мартана районий культура ЦIеной болхлоша а. Юртбоахама къахьегамхошта дика гIулакх деш хилар художественни самодеятельносте дакъа лоаца СаьмуIашкара агитбригада членаш. Уж ба: Дудаева Раиса, Бешикоева Айзан, Салгиреева Асмаъ, Тахаева Бирлант, дуккха кхыбараш.

Лоаццa аьлча, автоклубаша гIулакх даь 13.000 юртбоахама къахьегамхо ва. ХIанз шоай болх дIахо хьош ба автоклуба болхлой. Берригa сакъердам, дега гIозале агитатора хоза дош хьо цар вай республика юртбоахама къахьегамхошта.

Х. БЕРСАНОВ,
культура Министерства методически кабинета заведующи.

ДИКА КЪА А ХЬИЙГА САЛАIА

Грозненски района № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозе дийнахьа сарралца сацац кхашкара балхаш.

ХьажкIаштеи баьца даараштеи гIулакх деш ба совхоза механизатораш.

ДIабахача ах бетта 30 тонн хох, петрушка, нарсаш, хоарсамаш чуийца городе хьачуелар совхоза къахьегамхоша. Укх шера къаьстта болх дика баь белгалбаьннараштa санаторешка, курорташка салаIа 65 сага путевкаш еннай совхозо.

И. ХОМЕНКО,
совхоза гидротехник.

Цар дарба ду лаьттанна

Миллионаш гектараш — изза опытни лаьтта да Орлов Анатолега—СССР Iилмай Академе СибарегIен отделене Биологически института Iилман болхлочунга.

БIаьстан юхье лоаш дешаш Iоухача тоатолаша, чIоагIа дийлхача догIаша, михаша кхашкара дIаккхуьъ эзараш тоннаш азот, калий, фосфор. Лаьтта уйла йоацаш леладар, севооборот телхаяр, босаоагIош ахар, из бахьан долаш да дIайийна хIамаш селхан дика хьувкъаш хинна лаьтташ «доассалуш» хилар.

Лаьтта Iокхахьар — из хIалакеш дола унзаре лазар, ший тайпара «лаьттан рак». Лазар тIа-тIа кIоаргъу. Укх тIеххьарча ханналца из содадара даь цхьаккха а цIенхашттa хIама дацар. Цхьабакъда, хIанз лаьтта дохадарца къовсам лоаттабе болабеннаб Iилмахой - почвоведаш. СибарегIарча деррига лаьтта гIолла экспедице маршруташ йийшай, кхаш малагIча хьала тIа да хьахьоккхаш дола карташ увттаду.

— Тха института почвоведаш, — йоах Орлов Анатоле, — лаьтта леладерашта доккха новкъостал деш ба. Областерча дехача лаьттай карташ оттадаьд, лаьтта ца дохийтара де деза гIулакхаш белгалдаьхад. Цхьайолча районашка уж чакхдоахаш хилча де дезар — лаьттанна обваловка яри босаоагIош пхорагIа ахари, юкъ-юкъера лаьттан чIегилгаш ахар, вокх районашка — оасаех культураш дIаер, гонахьа гIолла хьу дIайогIар.

Лаьтта дохарца лоаттабеча къовсама средстваш дукха я. ХIаьта хIанз тха керттера декхар—лаьтта леладераш царех пайда нийса эца Iомабар. Дукха ха йоаццаш тхаьцига — институте — вIашагIкхийтта хилар Iилмахойи юрта боахама болхлойи. Лаьтта аха доладалале хьалхагIа механизаторашца цхьана кхашка бахар Iилмахой: цар дIахьекхар лаьтта ца дохийтар дукха лаьттанна обработка мишта е еза, кердача машинаш тIа болх бе Iомабир уж.

Агрономашта оаха дийцар, Новосибирски областерча цхьадолча боахамашка зябана «обваловка» мишта яьй, лоа дашаш кхашка гIолла Iоуха хиш кIезигдара, хIаьта долче — лаьтта Iо ца кхахьийтара а, малагIа балхаш даьд. Лаьтта леладерашта йовзийтар лаьтта дохарца лоаттабеча къовсама кхыйола методаш а — кхашта юкъе хий сецадар, кулисаш дIаер, боал ца тувсача нохарашца лаьтта ахар.

Кердача экспедице яха кийчлуш я Орлов Анатоле группа. Царга хьежаш я СибарегIе, лазарехи ханал хьалха къадаларахи лораде дезаш дола цун хьаьна Iаьржа лаьтташ.

Надежда МЕЙСАК. (АПН).

ЛоархIаме болх

Юрташкара къахьегамхой коммунистически кхетам луш кхебара дика толамаш даьхад тха района партийни организаце.

Иштта 1964—1965 дешара шера марксизма-ленинизма хIанзарча ханара проблемаш Iомаеш 11 теоретически семинар яр районе. Укхаза деша вагIар 480 коммунисти комсомолеци. Юкъерчеи лакхарчеи дешара заведенешка, сайрийнеи заочнии дешаш ва 91 коммунист. 2673 саг чулоацаш 107 популярни лектореша болх бора районе. Лоаман кхалнаха политически дешар хьехача кружокашка дешаш 96 кхалсаг яр, царех 32 — коммунист.

Къахьегамхой коммунистически хьисапе кхебара дукха болх бу тха районни культура отдело. Юртарча клубашка художественни самодеятельноста кружокаш вIашагIъехкай. 46 концерт оттадаьд цар, царех 37 концерт отделенешка, фермашка, бригадашка ухаш оттадаьд. КагирхойсалаIара, литературни, тематически 78 сайренаш дIайихьай, 85 къахьегама листок, 32 пентазет арахийцад.

Дукха болх баьб района библиотекаша а. Цар яьча 566 беседах 420 кхашка, хьайбаши оалхазараши леладеча фермашка, тракторни бригадашка хиннай. ХIанз библиотекера книжкаш кхухьаш 6857 саг ва, царех 730 лоаман кхалсаг а йолаш.

Къахьегамхой кхетам болаш кхебара боккхача лоархIаме да шефал леладари тайп-тайпарча предприятей коллективаш доттагIлен тIехь вIашагIъеттаялари. Коллективашта юкъе безам болийтарaи доттагIал дувзийтараи йолча нах коммунистически хьисапе кхебара формех цаI я из. Из санна дола вIашагIкхетар хилар дукха ха йоаццаш «Лермонтовский» совхозе. Укхаза бар хьоашалгIа баьхка администраце, партийни, комсомольски, профсоюзни организацешкара викалаши мехкдаьтта чакхдоаккхача Грозненски завода производстве хьалха латтараши.

Цул тIехьагIа хьаьшаша хьийха «Лермонтовский» совхоза къахьегамхой а хилар заводе баха. ЧIоагIа раьза хинна безаме тIаийцар уж цига.

Юрта къахьегамхой кхетам лакха болаш кхебара боккхача лоархIаме да кино а. Юртбоахама темах, Iилмана, техникана, советски кхалнаха — къахьегамхошта хетайий касткаста тематически кинофестивалаш ю района кинофикаце болхлоша. ХIаьта а районе кино увттадара дола гIулакх боагIача боараме дац, цар шоай болх тоабе беза. ДукхагIа хьокха деза Iилма-популярни, хроникально-документальни, юртбоахамах дола фильмаш.

Района къахьегамхой теркам тIаэзар юрта боахам дIахо дегIабоалабара диназа даргдоацарах дийцача КПСС ЦК мартовски Пленума материалаша. Къахьегамхой болча дIа а ухаш материалаш дIайовзийташ болх бу 475 агитатор чувоагIача района агитколлективаша. 8566 саг волаш 305 беседа яьй.

«Знание» яхача общества, парте райкома бюро членаша лекцеш еш, беседаш ю.

Производственни дешархой бригадаш—общественни-пайданерча къахьегама дешархой безам тIабахийтара дикагIа йола форма я.

Укх шера районе 9 производственни дешархой бригада вIашагIъеллай. Лакхехьарча классашкара 700 дешархо хургва цу бригадашка къахьегаш. Производственни дешархой ворхI бригадана 125 гектар тIачIоагIъяьй. Района дешархоша гибридни хьажкIа, шекара свекла, баьца даараш кхедергда.

Бригадай опытни участкаша 22 гектар дIалоацаргья. ХIара гектара тIара 30—35 центнер хьажкIа, 300—380 центнер шекара свекла, 180 центнер баьца даараш чуэпаргдолаш декхараш тIаийцад дешархоша.

Керда саг кхевара боккха лоархIам болаш да дына гIулакхашта духьала къовсам лоаттабар. ДIаяхача заман шира гIулакхаш леладу саг коммунистически обществе воахалургвац.

Юкхьанца гойтара агитацин пропаганден мел действенни я хьож партийни организаци, керттерча даькъе, къахьегамхоша юртбоахаме даьхача толамашка хьежжа. Практически хьахулар — кхетама балха керттералар.

У. МУСАЕВ,
КПСС Ачхой-Мартана райкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

ЮРТАШКАРЧА АГИТАТОРИЙ ДЕКХАРАШ

Республика юртий партийни организацеша кхетама балха йоккха опыт Iоаяьй. Партийни организацеша агитатораштa хадданза методически новкъостал деча, лостам а телаш цар балха тIахьожам беча метте чIоагIагIа ба партийни кулгала политически агитаце низ, иштта метте боккха политико-кхетама болх бу агитатораша. Агитмассови балха дукхагIа юкъеоза беза боахамий керттера специалисташ, теоретически кийчбаьча болхлоща дIа-юха а нийсбеш. Хьаьттай цхьан агитколлективерча агитаторий болх къаьсткъаьстача доакъоех бийкъа дIаоттабе беза ха: Iилман атеистически кхетама, толашагIа йолча опыта пропаганда, даьшца-ноанощца бе беза болх, иштта кх. дI.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIабераабаь агитколлективаща болх бу Ачхой-Мартана, Гудермесски, Грозненски, Наурски, Сунженски районий партийни организацеша. Хан-ханнахьа вIашагIъехкача агитаторий совещанешеи семинарашеи новкъостал ду беррига политико-кхетама болх тоабара.

Агитатораш декхарийла ба экономика кIоаргагIа йовза, къахьегама толашагIа йола методаш юкъейоалаяра къовсам лоаттабе, парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIехьарча къовсаме шоашкара хьокхам а гойташ болх бе. НагахьаIанна агитатор резервех пайда эцара дешашка теркам тIабахийта хьоже—цунна массаза а кораргья нахаца къамаьл дара эша тема.

Шийгара хьокхам гойтарцеи Iымерза дош оалаш къамаьл дарцеи мара йиш яц къахьегамхой хьинар айде а, декхараш кхоачашде уж оарцагIбаха а. Иштта вIаштIехьбаьккхаб шоай болх агитатораша: Орджоникидзе цIерахча колхоза номер 1 йолча шурий-товарни фермерча Дзортов Салмана, «Ингушский» совхоза 2-ча отделенерча Балаева Кайса, «Назрановский» совхозерча Джамбуриев Баширeи Даурбеков Бесланеи, кхы дуккха бараша. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш йовзийтара боккха болх баь ца Iеш, юртбоахама производстве хьалхле а лелаю цар.

Юрта боахам айбара КПСС ЦК Президиумо белгалдаьча гIулакхаша дика аьттув болаш хьалаш хилийтад юрташкарча къахьегамхошта юкъе бу беррига политико-кхетама болх овлангара тоабара. Наьха хьинари къахьегама овсарлеи лакхъяра агитаце еррига средстваш оарцагIъяха декхарийла я агитколлективаш. Юхьанцарча партийни организацеша пайда эца беза политически балха йолаш йолча еррига средствaех: клубех, красни уголокех, культстанех, агитбригадех, моттигерча радиох, светови газетех, гойтара агитацех.

Дика хьувкъам кхебара а хьайбаш доакъарашца Iалашзара а къовсам лоаттабе безаш бехктохаме хIа я юрта боахама къахьегамхошта хIанз хьалхашка латтар. Берригача колхозхоштеи совхозий болхлоштеи КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кIоаргагIа дIа а йовзийташ, цу ларда тIа къахьегама хьинар айделга вIаштIехь а даьккха семилетка тIеххьарча шерара социалистически декхараш кхоачашдара оарцагIбовла декхарийла ба юрташкара агитатораш.

В. ТАМБОВЦЕВ,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

БОЛХ ДIАБОЛАБЕННАБ

Шелковской района «Червленский» яхача колхозе жа ларга болабеннаб. Социалистически яхье а баьнна болх беш ба жа ларгараш. Царна юкъе хьалха латт Бузуркаев Мовлади. Норма цхьан дийнахьа 60 килограмм йолча 290 килограмм доаккхаш, 6 дийнахьа 1742 килограмм тха даьккхад цо. Планал пхеза дукхагIа хул из.

Яхье хьалхара моттиг яккхарах карара кара тела вымпели совгIата лаьрхIа ахчеи деннад Мовладена.

1647 килограмм тха а даьккха шоллагIа моттиг яьккхай Ямалов Султана. Паргара хьокхам а эцаш болх бу кхыбараша а.

Д. ТЕРЕНИН.

ТIЕХКХОАЧАШЪЮ

«Ачалуки», «Серноводск» яхача минеральни хий доаккхача заводашта лаьрхIа шушаш ю Нохч-ГIалгIай химзаводо.

Цхьан сменах ворхI эзар шуша хьаю операторашa. Цхьаккха брак ца хулийташ, дийнахьа йоагIаш йола норма 110—120 процент кхоачашъеш болх бу операторашa нн. Масаевас, Бондаренкос, Бардинас.

В. СЕРГЕЕВ.

ФУ БIАРГАДАЙРА СОНА МОЗАМБИКЕ

ГРЕЧЕСКИ ЖУРНАЛИСТА ДНЕВНИКА ТIАРА.

Аз дувцаргдар сона сай бIаргашта бIаргадайнад Мозамбик яхача португальски колоне къайлагIа лелаш со волча хана.

Са дувцара юкъера хIара дош бакъда, аз сайгара дагалаьца мисхал зирратал хIама дац цунца...

1965 шера февраль бетта итальянски кема тIа а вагIаш Аденера Сомале столице — Могадишо вахар со. Итт ди даьккхар аз цига. Iалальмате безаме тIаийцар со моттигерча Iаьдалаша. Цецваьлар со ший лоIам тIа даьннача хана денз сомалийски халкъо даьхача толамех. Сомалийнаш СССР-ца, советски халкъаца цIена дог-уйла долаши царна доккха баркал оалаши да шоай мохк дегIабоалабара накъа доалаш дола новкъостали барт-цхьоагIои гIулакхаши царгахьара шоашта хиларах.

Могадишо се волаш, Мозамбике фу дича кхоачаргвар-хьогI яхаш, уйла йора аз. Каиреи Дар-ас-Саламеи хьоашал тохилга нийсделар са из мохк мукъабоаккхача болама юкъе дакъа лоацаш хиннача дуккхача нахаца. Цар хьахайтар сога Мозамбике кхачар духьа моллагIа а доазол дехьавала веннача Iалальмате дукха кхерамаш тIалаттaш хилар: португальски бIунаша геттара чIоагIа лораду уж доазонаш. Цхьабакъда, фуннагIа хуле а аьнна, аз ваха лаьрхIар, сона новкъостал де улув ваьнна, духьален боламе дакъа лоацаш хинна ворхI саг сайца а волаш.

Кхераме гIулакх дар из. Танзанеи Мозамбикаи доазоний дIоаххала португальцаша яьча 30 километр йоккхача «къорача зонах» тIехдовла дезаш дар тхо. Доазонна йистте дIакхаьчача, сона бIаргагора каралаьца автоматаш а йолаш хьали-Iои ухаш лелача португальски салтий посташ. Доазонна тIагIолла юкъюкъе Танзане территорегахьа хьежар уж, хьаштдолча минута автомат тоха кийча а болаш. Бийсанна низ болча прожектораща сийрдайоах доазон зона.

Оаха лаьрхIар, кIотаргашта юкъе а лечкъаш, бийсанна доазол дехьа довла. Наькъа дика кийч а денна, бокъонца бийса екъаенначул тIехьагIа доладелар тхо, тхоашта мамогга лора а луш. Сога фотоаппарат а эша гIирс а бар. Тхо массава а вар герз долаш.

Никъ хала бар. КIезиг-дукха а гIар-тата хилча, португальски салташта холургдолаш дар. Доазонна дIатIакхача массехк метр мара тхо гаьна доацача хана, часовой духхьал тхоашта тIавоагIа аьнна хийтар тхона. Лаьтта дегIала Iо а дийша, ладийгIар оаха... Ираза часовойша тхо зензар.

ТIаккха доладелча доазол дехьарча оагIорахьа кхаьчар тхо.

БIарчча сахьат даьккхар оаха, тхоаш долга ца хайтар духьа, метташа ца хьовш дагIаш. ТIаккха шорттига дIахо доладелар тхо.

Iуйрийна кхо сахьат даьннадар. Оаха даьча лоархIамех, сатассалехьа «къорача зонал» дехьа довлалургдолаш дацар тхо. Цхьабакъда, оаха цIаькха а, фуннагIа хуле а аьнна, дIахо даха лаьрхIар. Ираза, кхы дикагIа дала йиш йоацаш долла хIама дика чакхдаьлар. Сатессача хана тхо Мозамбика лаьттан тIа дар.

Се ираз долаш хетар сона, айса наькъа арадаьккха гIулакх кхоачаш хилар дагадехача. Цхьан юрта тхо кхаьчача хана, цига бахача наха — африканцаша дIайха моаршал хеттар тхога. Массехк оазо патриотически илли даьккхар:

...Патта, Африка, Iазап тIалоаттадерашта духьала!

Африка къонгаш — довина долле дIахьалхашкахьа.

ПаргIатои лоIами бахьан долаш!.. Безаме, доттагIий къамаьл тоссаделар тха. Юрта бахача наха гIайгIа йолаш дийцар сона колонизаторашa-португальцаша шоашка бахьача балах. Массехк африканец хьахьекхар сога, цIийбаьча аьшкалца букъ тIа гIолла яь белгалонаш а йолаш вола: португальцаша, немецки нацисташа санна, хIара шоай набахта мел велачоа мухьар тоIаду.

ХIаьта тхо сайцача юрта вахача 75 шу даьннача цхьан вокхача саго укх тайпара хинна хIама дийцар сона. Цкъа, цига чу а хьийлха португальски салташа лаьца дIавигав воккхача сага виъ воI. Уж бехке баьб духьален боламца, Салазара Iаьдала духьала къовсам лоаттабечарех ба аьнна. Ираз дайнараш тоПабаь набахта чубехкаб. Е даа а, е мала а хIама луш хиннадац царна. Цул тIехьагIа салташа юртарча майдан тIа дIабигаб тутмакхаш, тIаккха окружной комиссара — португальца хьакхайкадаьд гулбеннарашка, шоана хьалхашка латтараш «даьхенна Iалальмате кхераме» нах ба, аьнна. Цул тIехьагIа хьакхайкадаьд дош цхьанна а тайпара техка е судо дийца а доаца, цу комиссара ше цхьанне оттадаь приговор. Виъэ а ве везаш ва, аьнна хьакхайкадир цо.

ШоллагIча дийнахьа вежарий кулгаш мушаща вIашагIа а дийза, бIаргашта тIагIолла хIамаш а хьоарчаяь тIема самолета кабина чу бехкаб уж. Дагадоххарах белгалдаккха дезаш да, португальцаша шоай колонешка массаза а баьхача нахацара чIир лехар духьа пайда эцаш йолча НАТО авиацепара из самолет хилар. Хи йисте гулбеннача африканцашта бIаргагучча, самолет, хина нийсса тIа хургйолаш сигала урагIа а яха, гобаха йолаелар. Геттара лакхе тIера хи чу Iочукхессав виъэ а...

Сона хайра, цу тайпара оакхарий хьисапера низаш португальски Iаьдалаша африканнашта даим делга. Дукха юрташ хIанз геттара йоассаеннай, хIаьта вокх юрташка кагийча нахах нагахьа саг вацар. Колониальни Iаьдалаша, лаьш санна, лехкаш Къулбехьен - Африкански Республике, расиста Фервурда даьхене, дошув доаккхача дIакхувл уж. Цул тIехьагIа африканцаша рудникий администрацеца ю яхаш, уж бовхаш «яьча» контрактана царна хьалхара кулгаш язду португальски администраце викалаша, хIаьта болхлошта шоашта цу тIа яздаьчох цхьаккха а хIама хац.

Мозамбике бахача африканций дегашкара патриотически уйлаш тоIае гIерташ шоай низ кхоачар ду португальски Iаьдалаша. КIезиг-дукха а дегабуам шоаш беш хилча, цар нах лувц, уж ЮАР-е дIаухийт е набахта бехк.

Дунен общественносто хоадамболлаш протест яла еза массаза а Мозамбике баьхача нахаца португальски колонизаторашa лелаеча геноцида политикана духьала, бехке боаца нах боабара духьала.

Константинос КУМАРИАНОС. (АПН).

ГУАЯКИЛЬ (Эквадор). Укх сурта тIара яр города уллувра къулбамалхбузера эсалагIайолчарех цхьа квартал я. Цу тайпарча цIеношка вах 300 эзар гаргга саг. Хиланза баргбоаца цхьаккха аьттув бац укхаза бахача наьха. Квартал ушалах йолча моттиге я, хIаьта цудухьа догIа массаза делх хий тIадувл укхаза.

ТАСС фотохроника.

ОЗДОЕВ БИЙСОЛТА ЗВЕНО

Дика гIулакх ду дIайийнача коартолашта, хьажкIашта, шекара свеклана «Экажевский» яхача совхоза Оздоев Бийсолта звенос.

100 гектар ялата лаьрхIа йийнача хьажкIашта, 30 гектар шекара свеклана, 63 гектар коартолашта, 84 гектар гурахьа дIадийнача ялата доал ду цу звенос.

Лаьтта дика аьха, тоадаь, макхаш даьха, кхоачамхиллал удобренеш а ехка хьаьидаь дIайийра еррига культураш.

— ДIа мел дийнар хоза тIадаьннад, хьувкъам лакха хила беза, — йоах Оздоев Бийсолта.

Культиваци яь а баьнна, свеклана оасар даь а из нийлхъяь а йистебоалаш латт уж.

У. АБАДИЕВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 8 июнь 1965 шу.

НАХА КХЕТАМ БАЛАРА ТЕРКО ЕШ

Пропагандист — идеологически фронте хьалха латта бIухо. Цо вай парте идеяш наха юкъекхуьй, новкъостал ду марксистско-ленински теори Iомае.

Бокъонца цу тайпара пропагандист ше волга хьахьекхад Ведана района больница семинарски группа пропагандиста нов. Хункаев Закречун Ахьъяда. Цу больница керттера лор а из ва.

Массехк шера цо кулгалдеш йолча семинаре кIоаргга, уйла тIа а йохийташ, Iомае езача тайпара Iомаю марксистско-ленински теори, хIаьта дешаш бараша цунах лоархI лерхIачунга вай тешшаме кхоачадергдолаш йола компас.

Нов. Хункаев кьонагIча пропагандистех ва ше. Дерригa а ши шу мара дац цо семинара кулгалду. Цхьабакъда, цо дукха къахьег ший политически теоретически кхетам лакхбара, дешаш барашта дика зна йеш ялара духьа. Пропагандиста цу гIулакха хьега къа зехьа довц: семинарерча занятей боарам а дешаш барий хьинар а лакхлу.

Советски Союзе коммунистически общество хьалъяра, дунен социалистически система дегIайоалаяра проблемаш я чакхдаьннача 1964—1965 дешара шера нов. Хункаева семинаре хьийхараш.

Уж проблемаш семинаре ше Iомайташ, ладувгIараште Iилмач мировоззрени чуйоссае, Iилман коммунизма уйланца уж хьалкхебе гIийртав пропагандист, дуне дегIадара перспективаех нийса выводаш яра царна новкъостал даьд цо. мехка чухьара а дунен халкъашта юкъерча аренера а событеш йовза, коммунистически хьисапера вахар сакхетампа хьалде Iомабаьб уж.

Дешара шу долалуча хана семинар вIашагIйоллаш 29 саг вIашагIкхийттавар, цхьабакъда, дукха ха ялалехьа, цхьа-шин заняти хинначул тIехьагIа 42 саг вар семинаре деша ухаш. Цун маIан дар семинаре Iомераш хIанзара эгтара актуальнегIа йола проблемаш хиларах райбольнице мел бола нах семинаре деша аха безам болаш, цар шоаш дIаязбайтар.

Цхьаькха бахьан а да цар цига деша аха дог оттийтар. Хункаева чIоагIа могабу хIама хара тIера бола, кердача знанешка сатувсаш, сайрийнарча школашка, инструменташка, говзал лакхъеча курсашка дIахо дешара тIакхувш бола шоай болхлой семинара кулгалхо ше хиларах лоаттабаь ца Iеш райбольница кулгалхо хиларах а.

Масала, цун инициативах укх шера болх беча кагирхой сайрийнара школа йисте а яьккха, зрелоста аттестаташ эцаш 5 саг ва, хIаьта юкъера образовани йолаш волча шин саго институташка деша лаьрхIад, говзал лакхъеча курсашка дешаш массехк медицински болхло ва.

Цо кийчваьча районе бахача наха юкъе массаза а медицински знанеш йоаржаеча, 30 гаргга волча пропагандиста ер шу хьадоладелча денз 280 совгIа лекци а йийшай доклад а яьй медицински темаех, цул совгIа, царех цхьаццабараштa тIадиллад агитаторий когаметта дIа а этте, бахача наха юкъе а райбольница болхлошта юкъе а агитационно-массови болх белга.

КПСС райкомои «Знание» яхача Общества районни отделенеи дукхаза а Сийлен грамоташи маьхера совгIаташи телаш хестабаьб райбольницера лекторашпропагандисташи юрташкара медицински болхлойи района къахьегамхошта кхетам балара гIулакха цар цхьаккха духьале а йоацаш болх барах. Царех ба: Фильчук Любовь, Вашаев Мовлади, Чатаев Саламбек, дукха кхыбараш.

Цкъа цхьан конференце пропагандиста нов. Хункаева цига вIашагIкхийттараштa дийцар пациенташта хьалхашка медицински болхлошта тIалаттар доккха декхар хиларах, цар йоакхо а терко а яза ярг ца хиларах. Къамаьл даь ше воаллаш нов. Хункаева предложени елар: «ЦIаьхха хула конференци В. И. Ленина хетаергья вай». Массава а раьза хилар цу предложенена. Ден повестка мишта оттаергьяр-хьогI яхаш уйлаш е болабелар. Цунна телаш предложенеш дуккха а яр, цхьабакъда, юххера а цхьанне тIа сецар уйла: «Ленина дар санна хилийта хьай вахар».

Юххьанцарча партийни организаце медикашта юкъе дIайоаржайир массехк хаттар тIа а долаш йола анкета: «Сендухьа ва шоана В. И. Ленин веза?», «В. И. Ленин коммунизм хьалъечун моральни нормай хьакъехьа», кхыдараш.

Медицински персоналах 70 гаргга саг вар конференце балхаца дакъа лоацаш. Къамаьлаш дукха а дир, шоай чулоацамга диллача тайптайпара а дар, цхьабакъда, уж дерригаш а Лениницарча сийлахь-боккхача безамах диза, хIаране, кIезиг-дукха хинна а, Ильича тара хила безам хилар хьахьокхаш дар.

Ленина дIадехаш хиннарашка хьежжа мах бара къамаьлаш даьраша шоай производственни гIулакхий, быта, коллектива юкъерча гIулакхий, чIоагIа критика йора цхьадолча кхоачамбоацараштa.

Цу дийнахьа денз райбольница керттерча лоро нов. Хункаевеи юххьанцарча партийни организаце секретара нов. Чатаев Майрбикеи лаьрхIар производственни дешашта нийсса кхетам балара дешаш а дувцаргдолаш йола цу тайппара конференцеш каст-каста гулъе.

ДIадахача дешара шера уж тайпа 3 конференци йир райбольнице, цига дийцар идеологически кепера массехк дош.

Мая сийна лаьца хиннача социалистически яхьа итогаш яьчул тIехьагIа, общественни вахареи дарбан-профилактически балхацеи дика дакъа лацарах медицински болхлошта Сийлен грамоташ еннай КПСС райкомо 8 сагаи Нохч-ГIалгIай АССР укахцIено лораяра Министерства 2 сагаи.

С.-Г. ГАЦАЕВ,
КПСС Ведана райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

МЕХКАРИЙ ЦЕХЕ БАЬХКАБ

Денгара ди массаза дала ткъамаш шерагIа доаржаду Наьсарен «Электроинструмент» яхача заводо. Кердача 1965-ча шера заводе къахьега баьхкаб дукха болхлой. Царех дукхагIбараш вайнаьха мехкарий ба. Мехкараштa къаьстта безабеннаб статера аьшкасаьрг тIалуста болх, укхаза участке Iома а луш обмотчиций говзал Iомаю цар. Iомалураштa ший балха опыт камаьрша дIалу Полонкоева Раяс. Духхьашха укхаза балха енача хана из ше а хиннай ученица, хIаьта хIанз говза обмотчица я. Цун ученица, Оздоева Мадина сиха Iомаелар статера аьшкасаьрг тIаласта. Заводе хьаена бутт а баланехьа ше йолаелар из болх бе. ХIанз сменах 4 статера аьшкасаьрг тIалуст цо. Статераш дика хул, хIаьта из керттердар ма дий.

Брак йоацаш хул Оздоева Фатимас аьшкасаьрг тIалуста статераш а. Боккхача теркамца хьожаш йоагI-йоагIача бесса чуйол цо хIара секци. Из дерригa хIама цо хьаIомадаьд мастерагара Л. Котиевайгара. Ший ученицаца брак хургйоацаш Iомавала веза болх бе, хIаьта цу гIулакха болх беча хана теркаме хила веза яхаш хьехар ду мастера. Котиева Лемкас 6—7 статера аьшкасаьрг тIалуст сменах. Из да сменах йола балха норма 150—170 процент цо кхоачашъелга. ХIанз ший мастерца яхье яьннай Котиевай ученица. Сменах 4—5 статер ю цо.

ХIанз цхьаккха бригада яц тха тIехьаюсаш. Дукха ба производстве хьалхле леласраш. Царех ба обмотчицаш: Полонкоева Рая, Йижарий СаралиевгIар Лейлаи Лимаи, Имагожева Хьанифа, Касиева Iайшет, кхы дукхабараш. Царех хIаране сменах йола нормаш 200—220 процент кхоачашъю.

ХIанз оаха берригa низ тIаберзабаьб июнь беттара план ханал хьалха кхоачашъяра.

А. ИМАГОЖЕВА,
«Электроинструмент» завода обмотчица.

КОММУНИСТАШКА ХЬАЛХЛЕ ЙОЛАШ

«ХIара рейсах доагор кходе», — иштта декхар шоашта хьалхашка оттадаьд грозненски тепловозий водителаша. Царех хIаране рейсах а хинна ше цIа массаз ва дIаяздукходаь бIаьш килограммаш доагор. Къаьстта дика толамаш даьхад цар май бетта.

Машиннаькъахой Ерригсоюзни ден сийна къахьегама вахте а этта, локомотивни бригадай коллективо тIехкхоачашъяьй мухь дIа-юха бахьара план, лакхъяьй юккъерча хьисапах ден-бус беча наькъа сухал. Май бетта кходаьд 104 тонн доагор, цу даькъе 60 тонн совгIа дизельни доагор а долаш, хIаьта шу доладелча денз 430 тонн.

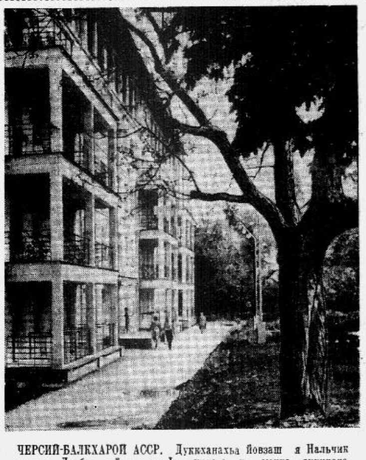
Кхом а беш доагор дIаахийтара тIехьа коллективо лоаттабеча къовсаме хьалхле лелаю коммунисташа. Укхаза дикагIа хьокхамаш да машиниста коммуниста коммунистически къахьегама ударника Челидзе Николая. ХIара поездках а хинна цIа массаз верза кхычарел шозза-кхозза дукхагIа доагор кходу цо. Алхха май бетта 3,5 тонн дизельни доагор кходаьд Николая, хIаьта шу доладелча денз 10 тонн совгIа. Ший балха тIа нов. Челидзе юкъекхувл локомотиваш лехкара толашагIа йола методаш.

Иштта дика хьокхамаш да машиниста коммуниста коммунистически къахьегама ударника Крыликов Григоре а. Ер шу доладелча денз 10 тонн гаргга дизельни доагор кходаьд цо.

Пассажирски тепловозий машинисташ хинна ца Iеш, хIаьта беза мухь дIа-юха хьоча составий маневрашка балхаш деш бола машинисташ а ба Грознерча депо доагора хIара килограмм кхоеш.

Локомотивни бригадаша къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама коллектива цIи яккхара духьа. Цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьд машиннаькъахой денга доагорах дIадодар ши процент кIезигле а, совнагIа доагор доагадеш йола цхьаккха бригада Грозненски локомотивни депо ца хилийта а.

Г. АНОХОВ.

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ АССР. Дуккханахьа йовзаш я Нальчик яха курорт. Дарбаш дайта а салаIа а укхаза ух мехка дуккхача районашка баха нах. КIаьда климат, цIена лоаман фо — дарбанна эггара аьттув болашагIа дола хIамаш да. Курорте духдувлача минеральни хиша Советски Союзе дикагIа йолча здравницашта юкъехьу из. Санатореши салоIа цIеноши тIа-тIа дукхагIа хулаш латт, кердача оборудованеци аппаратурацеи кийчду уж, здравницашка керда корпусаш хьалъю. Укх шера бIаь эзар гаргга саг — соахкарчул дикка дукхагIа нах чуэца йиш хургья курортага.

СУРТА ТIА: «Эльбрус» яхача санаторни объединене хьалъеш латта керда корпус.

Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ!

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ—ДУКХАГIА

Ховш да, дIадаха Iа дIаьхен халеи хинналга. Дале а, тха совхоза хьайбаш леладерий коллективо дика Iангара даьхар доахан, кхоачашдир дулхи шуреи яккхара а, паччахьалкхенга йохкара а декхараш.

Дика дIадоладаьд ер шу а. Масала, дIабахача биъ бетта шура яккхара план 120 проценти из паччахьалкхенга йохкара план 131 проценти кхоачашъяьй оаха.

Бакъда, укх шера май бетта хьалхарча деношка денз шурий гIулакх кIезиг-дукха вогIа лела даьлар тха. Цун бахьан дар хьайбашта бIаьстан-дарбанара профилактически гIулакхаш ший ханнахьа ца даьлга. Иштта хьал оттарах дукха доахан цамогаш хилар, шура а лаьгIъелар.

Уж кхоачамбоацараш хIанз дIадаьхад, доахан тоалуш доагIа шура а дикка лакхлу.

Укх тIеххьарча деношка доахача хьокхамаша хьахьокх паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план совхоза хьайбаш леладераша ханал хьалха кхоачашъергхилар.

Холуш лакхъеннай шурий хьоанал а. Нагахьа санна хьалхарча квартале совхозе гIолла 3,6 процент мара хиннаеце, хIаьта апрель бетта денз 4,1—4,5 процентага кхоачаш лакхъеннай шурий хьоанал. Цу гIулакхо кхы а совйоах шурий килограммаш. Оаха даьча лоархIамех шура яккхара ах шера план кхоачашхургья 117—118 процент, хIаьта шера план — 141 процентал кIезигагIа йоацаш.

Мехкага тха хьайбаш леладерашкара планал совгIа дIакхоачаргья 1350 центнер дукхагIа шура. Из да вай парте ЦК мартовски Пленума решенешта тха хьайбаш леладераша луш дола жоп.

Во толамаш даьхадац оаха дулх даккхареи паччахьалкхенга из доккхареи даькъе а. Аьлча кхоачамба, паччахьалкхенга дулх доккхара ах шера план оаха хIанзза а 250 процент совгIа кхоачашъяь хилар, хIаьта шера план а ханал хьалха кхоачашъергья 150 процентал кIезигагIа йоацаш.

«Новогорский», «Верхне-Наурский» винсовхозий хьайбаш леладеращца лелаеча социалистически яхье оаха йоагIаш йола моттиг а лоацаргья, хIаьта хьалхле тхогахьа а хургья.

Дика толамаш доах тха хьайбаш леладераша. ДикагIа бола доаркаш лоархIаш ба Абубакарова Лида, Висаитова Дебхан, Ибрагимова Шовда, къона доярка Муцаева Роза, скотникаш Истамбулов Еси, Ильясов Махьмуд, кхыбараш. Цар массане тIехкхоачашъю производственни планаши социалистически декхараши. Царна нийсъяла гIерташ къахьегаш я хьайбаш леладерий еррига коллектив.

Хьайбай продукташ йоахилга а уж паччахьалкхенга йохкилга а лакхдеш хиларца цхьана, тхона дицлац доахан Iангара дахара де деза кечама балхаш а.

Цудухьа из болх хIанззе дIаболабаьб оаха. Доахана Iа доаккхаш йола помещенеш дика тоаергья, шин шера кхоачамхиллал доакъар Iалашдергда хьайбашта. Цу гIулакхо торо хулийтаргья 1965—1966-ча шерашка хьайбашка Iа толаме чакхдаккхийта.

Г. МЕЖИДОВ,
Надтеречни района «Братский» винсовхоза директор.

ЖА ЛАРГА ДОЛАДЕННАД

Болх дика вIаштIехьбаьккха жа ларга болабеннаб Грозненски района Старо-Юртовски совхоза хьайбаш леладераш. Бокъонца оттаьча графиках лорг жа. Опыт йола жа лоргараш хержаб. КIира совгIа ха я цу боахаме жа лоргаш латта. Цу юкъа лерга баьннаб ши эзар совгIа устагIа. Цхьан дийнахьа дукха жа ларга кхув дуккхача жа лоргарий. Къахьегама овсарле къаьстта а лакха я хьалха латтача жа лоргарий Журавлева Иринай, Айдамиров Хасбе, Дудуркаев Заьлмаха. Цар хIара денна 60—70 устагIа лорг. Къахьегама овсарле кIеззига лохагIа я жа лоргача Катаева Маликай. Цо хIара денна 45—50 устагIа лорг. Цхьабакъда, цо доаккха тха дика хул. Жа ларгара опыт йоккха йолаш я Катаева Малика. ХIанз кхоалагIа шу да цо жа лорга. Из говзал ше маяра Iомаяьй цо.

Укх шера Iай халача хьала тIабар Старо-Юртовски совхоза жа леладераш. Тха дика тIадаргдолаш гIулакхаш дацар укх шера лаьттараш: доакъараш тоъацар, гайна а яьлар шийла а яр бIаьсти. Цхьабакъда, цу хьалашка а дика толамаш доах цхьайолча бригадаша жа лоргача. Масала, Бисултанова бригадо ше леладеча жех хIара устагIанна тIера 2,5 килограмм тха даьккхар. ХIаьта ерригача совхозе юкъера лаьрхIача даьккхар дац 2 килограмм мара. Цхьабакъда, белгалдаккханза даргдац боахаме хIанзалца хьа лерга жа тха дукхагIа тIадоалларaш ца хилар. ХIанзчул тIехьагIа ларга долалургдолаш да жа Iуй Джабраилов Мовладе, Бугаев Сайпуллай, Гезиев Эмовде жа Iулаш. ХIара устагIанна тIера 3,5 килограммал кIезигагIа доацаш тха даккха дага ба уж. «Паччахьалкхенга тха доккхара оахоша тIаийца декхараш кхоачашдергда аьнна хеташ да тхо», — йоах совхоза жа леладераша.

А. ПЕНЬКОВ.

ХЬАЭЦА МЕГАРГДОЛА ГIУЛАКХ

Шура луча доахана продуктивности товарности лакхъяра дукха наькъаш да. Масала, доахангара шура дукхагIа яккхара укх тайпара гIулакхаш юкъекхувл Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза хьайбаш леладераша.

Хьайбаш ахканарча лагерашка дIалигача денз лакхъеннай доахангара хьайоаккха шура. Иштта гIулакх вIаштIехьдаккха йиш хиннай даьгIенашкеи сийнача доакъара лаьрхIа баьцаш дIайийнача кхашкеи дийнахьа а бийсана а хьайбаш доаждарах. Цхьабакъда, района берригача кхыча хьайбаш леладерашта санна коминтерновцашта а дика ховра пироплазмоз яхача лазарах хьайбаш цамогаш ца хилийта гIерташ шоай мел къахьега дийзад. ЛаьрххIа йолча молхашца ваннашка доахан лувчадеча хана, цу дийнахьа мо, уж лувчадаьчул тIехьагIа а цхьа-ши ди даккха дезар доахана лоадама шура ца луш. Цу деношка бIаьш килограммаш шура йовра ферма тIа хьа ца йоаккхаш. Юкъедоаладаь ма хиллара, итт дийнахьа цкъа доахан лувчаделга дита а, е уж лувчаделга кIезигде а— де йиш йоацаш хIама дар. Хьайбашта хулаш долча пироплазмоз яхача лазара духьала лоаттабеча къовсамца дувзаденна хиларах доккха зе хургдар доахан лувча ца деш дитача. Из гIулакх тоадара ваькъаш лаха болабелар. Уж кора а дир.

Ши шу хьалха болабелар цига доахан ваннашка лувчадара креолина когаметта мышьяковисти растворех пайда эца. Нагахьа санна бежана лоадам боаца цхьа моллагIа чов хилча, къаьстта а шамар тIа е тIараш тIа хилча естар чов йола моттиг. Човнех кулг дIахьокхаделча корзагIа а дувлаш, шамараш чу а увзаш цIенъяь шура Iолацар доахан деттача хана. Иштта хьал кхы юха ца оттийта гIерташ, хIанз укх тайпара гIулакхаш деш ба хьайбаш леладераш.

Доахан детта доладалалехьа хIара Iаттага хьаже чакхбовл доаркаш. Нагахьа санна човнаш яраш корадича, дерригача доаханцара хьа а къоастадийя, кулг-кара раствор а хьекхаш ваннашка лувчаду цар уж. Хьайбай цIоках чуйолийташ химикаташ хьоккхача хана шорттига лоралуш кулг тох доаркаша човнаш йолча метте. Тохаш дола кулг кIаьда кхеташ Iунал дарах йиш хиннай доаркай шамарашкара шура Iоуизаш йола моттигаш лазарах лорае.

Укх шера духхьашха боахаме юкъедоаладаь кхы цхьаькха а дика хIама да цига. ХьалхагIа лаьхкке хьадоаладора хьайбаш лувчадеча моттиге. Цхьайолча хана 15—20 километр дIоахал цу тайпара никъ бора цар. Цу гIулакха дукха ха дIа а йодар, шахьа а дахе этта хулар доахан хьакхаьчача. Доахан лехкаш хьадоаладе мегаргдоацилга дIахьийнад хIанз доаханга боахкарашка. ХьалхагIе а хоам бу царга доахан малагIча дийнахьа лувчадергда. Нагахьа санна доахана гурт лувчаеча моттига тоъал гаьна яле, тIаккха цхьа ди хьалха накъа доах хьайбаш. Лехка а ца лехкаш, шортта дажа а дажийташ, са а лоIийташ хьадоаладу уж. Иштта вIаштIехьдаьннад доахан лехкаш хьадоаладелга геттара дIадаккха.

С. АНДРЕЕВ.

ПАЙДА ЛУШ БУ БОЛХ

Тха совхоза коллективо чIоаггIа раьза хинна тIаийцар КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш. Тха болхлоша юрта боахам дIахо дегIабоалабара йола хьдда программа лоархI парех. Паччахьалкхен закупкашта чIоагIа планаш оттаяро, закупочни маьхаш лакхдаро, кхыйолча мероприятеша дикка холуш экономически гIойле лу тха боахама.

Жа леладеш я тха совхоз. Мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра къовсам лоаттабеш болча тха жаIуша соахкарчул дуккха а дикагIа Iангара даьхар жа. 14 процент дукхагIа Iоахарий хилар совхоза. Къаьстта а дика толамаш даьхад йиълагIчеи пхелагIчеи отделенеша. ХIара 100 жийво 104 Iахар баьб йиълагIча отделене, хIаьта пхелагIча отделене — 107 Iахар. Хьокхамаш дикагIа да хIара 100 жийво 119 Iахар баьча жа Iуний Алиев Хьусейнеи Амаев Юнусеи Iулашка, хIаьта Авдуев Атабе Iулацарча хIара бIаь жийво 132 Iахар баьб.

Боккха болх ба тха совхоза чакхбаккха безар — сихха жа лерга доахилгеи дикагIа долча тхан 230 тонн паччахьалкхенга йохкилгеи.

Укх тIеххьарча шерашка шура дикка дукхагIа яха болабеннаб тха боахам. Укх шера оаха лаьрхIа планаш геттара йоккхий я. Паччахьалкхенга хьалхарча квартале шура йохкара план ханал хьалха кхоачашъяьй. Совхоза къахьегамхоша хIанз къовсам лоаттабу ах шера план ханал хьалха кхоачашъяри паччахьалкхенга планал совгIа 125 тонн шура йохкари духьа.

ХIара кхоабача Iаттагара шера шура яккхара план 2300 килограмм йолча метте, оаха хIанзле а яьккхай 1040 килограмм шура. Из 200 килограмм дукхагIа я соахка хIара кхоабача Iаттагара яьккхача шурал. Къаьстта дика толам баьккхаб нов. Кесаев управляюши волча шоллагIча отделене коллективо. Соахкарчул 385 килограмм дукхагIа яьккхай укхаза шура.

Хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье толамаш дикагIа даьхад хIара кхоабача Iаттагара 1200 килограмм гаргга шура яьккха Дзакаева Кхокху санна болча доаркаша. Цочул кIеззига кIезигагIа мара яьккхаяц шура доаркаша Хамидова Раяси Таран Евдокияси.

ХIанз доахана продуктивность денгара денга лакхъяра никъ лаьцаб тха хьайбаш леладераша. Цунна эша торонаш тха йолаш я. ХIара Iаттагара деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхIача йоаккха шура нийс килограмм я тхо долча.

Эрий тIаьннача баьций даьгIенашта хьайбаш доакъаращца Iалашдаро кхоачам хиллал яц тха. Хьайбаша кхоачам балла доакъар вIаштIехьдаккхар духьа тайп-тайпарча ханашка дIадув оаха рожи вIашагIъэбаь горох-кени. 600 гектара тIа дIайийнай уж баьцаш.

Доахан дебадареи цар продуктивность лакхъяреи лард я доакъарий база. Керттера доакъарий культураш лоархI оаха хьажкIий силоси мукхи. Цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьцашта юкъе оаха дукхагIа дIаюв люцерна. ХьажкIаша башха кIезига а лац тхона мошa доакъар—хIара гектара тIара 200 центнерга кхаччалца. Дерригача дIадувча лаьттаех цар дIалоац тха 30 процент, люцернаи цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьцашеи — 10 процент.

Цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювлача баьцашта нийсса оаха чIоаггIа уйла тIайохийт шера цкъа мара дIа ца ювча баьцашта а укх шера уж баьцаш тIайолаш 2500 гектар я тха. Уж шаккхе а тайпара баьцаш тха лаьтташка дика хьувкъ. ХIанз чIоаггIа теркам тIабохийт оаха эрий тIаьннача баьций цонаши даьгIенаши овлангара денз тоаяра.

Тха хьайбаш леладераш хIанз тIатеIIа къахьегаш ба деттача доахана фу тоадар духьа. Соахка гурахьа денз деттача доахана Iулаш совдахара оаха юхедут продуктивность лакха йолча доахах дола дикача бугIашта-производителашта даь се Iаьсий. Царех вIашагIдехк оаха къаьстта Iулаш. Тха хьалашка 1700 килограммал кIезигагIа шура луш бола Iетт лелабар зенне да. Цудухьа продукт кIезига луш дола къаьна доахан оаха брак ду.

Г. РЖЕВСКИЙ,
Наурски района «Терский» яхача жа леладеча совхоза директор.

КЪАХЬЕГАМИ ХОЗАЛИ

ВАДИМ САЮШЕВ,
СССР-а Госпланерча профессионально-технически образоване Паччахьалкхен комитета председатела заместитель.

Кердачун кепа йоазон агенства (АПН) корреспондента СССР-а Госпланерча профессионально-технически образоване Паччахьалкхен комитета председатела заместителгара Вадим Саюшевгара дийхар профессионально-технически училищашка луча эстетически кхетамах дувцилга.

* * *

ХIара шера СССР-а халкъа боахаме боагIа эзараш бола къона маIа а кхал а болхлой. Царех хIара виълагIвар профессионально-технически училище дийша арахийца ва. ХIанз Советски Союзе цу тайпара йола йиъ бIаь эзар совгIа дешара заведени я, цар чу деша вагIа хIама ца аьшаш цаIи ахи миллион совгIа зIамгасаги йоIи.

Эггара а тайп-тайпара йолча специальностех бола квалифицированни болхлой кийчбу профессионально-технически училищаша. Царех дукхагIбараш чIоагIа механизаци яь йолча предприятешка къахьегаш, чоалхане машинаш лелаеш хургба. Вай заман болхло шерра кругозор йолаш хила веза, хIаьта иштта хила йиш яц масса оагIорахьара образовани йоацаш. Профтехучилищашкара программа цар чу кхетабеш — кхерашта бокъонца бола культурни нах а хинна дIаотта могаргдолаш оттаяь хила еза. Кхо шу хьалха керда курс-эстетически кхетам лулга юкъедоаладир училищашка.

Эстетика Iомаяро дешабагIарий художественни безам дегIабоалабу, искусствана, вахара, шоаш хержача профессена юкъера толашагIдар — хозагIдар довзара а бIаргадовра а царна новкъостал ду.

Ленинградерча цхьан профессионально-технически училища кийчъю машинаш еш йолча предприятешта эша болхлой кадраш. Цо кхетабьараш-кхебаьраш хьалха а хиннаб искусствацa а литературацa а безам болаш, художественни самодеятельноста кружокашта юкъе дакъа лоацаш. Из иштта дале а, дешара программана юкъе керда предмет ма доаладинге а, кхувшбоагIарех цхьаццабола нах цецбаьлар цу хIамах. Фрезеровщика сенна деза искусства истори? — йоахар цар.

Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа хабаращца дувцаш сайцар скептикаш. Кхетадара хала да-кха аьнна тарлургдолча, искусства тайпаши жанраши, произведене темеи идеяи, цун изобразительни средстваши, иштта кхыдараши санна долча, чоалханерча хIамашта ладувгIашбарий безам тIабахийта хайра преподаватель йолча Чижикова Иринайна. Эрмитажеи Эрсий музеяи коллекцешка гулъяь йолча живописаи скульптураи шедеврех, наьна города ансамблех преподаватело безам тIабохийташ дувцар бахьан долаш искусства уж произведенеш езалургйолча оагIорахьа ерзайир дешархой уйла. Эстетика урокаш хьех картинай, скульптурай репродукцеш, диапозитиваш. Iилма-популярни кинофильмаш хьа а хьувкхаш.

Дешара программа тIа шийх лаьца оттадьчох кхоачам баь йитац эстетически кхетам балара процесс. Профессионально-технически училищашка Iомабераш музеяшка, картинни галереяшка, театрашка, концерташка ух. Городе гIолла каст-каста экскурсеш ю. «Хозален маршруташ» оал царех. Сийлен цIи хеза болча воятелаша хьадаьча памятникаштеи скульптураштеи хьалхашка архитектурахи монументальни искусствахи лаьца къувсаш къамаьлаш ду.

Цхьабакъда, кхоачам болаш дац хургболча болхлой искусствана безам тIабахийтар. ЛоархIам болаш да бокъонцадар суррогатах къоастаде ховргдолаш, художественни произведене дикадараши кхоачамбоацараши довзаргдолаш уж Iомабалар. Дешархой шоаш творчески уйла е ховргдолаш Iомабе гIерт преподавателаш.

Города Львова № 2 йолча профтехучилища Iомабаьраша «Музыкеи вахари», «Кино искусство», «Къахьегама эстетика» яхача темаех безам тIагIоргбола, дика чулоацам бола рефераташ ю. Дешархой шоай я йоккха йоаца музейи картинни галереяи. Города Калинина профессионально-технически училища энтузиасташа преподавателa Мария Абрамовас хьалхле а лелаеш хьаяьй эстетика дешаех йола библиотека дагахьа дувца «Хозачун — дикачун дунен тIа» яха журнал арадоах. ХIаьта город Липецка училище эстетиках йола еррига урокаш чакхйоах музыка, художественни дош, изобразительни искусство езарий кружокашка практически занятеш а еш.

Дешара кердача курса цхьан лоархIамерча разделах — къахьегара дог ураоттаде дезаш йолча, къахьегам художественни хьисапе баккха безаш йолча технически эстетиках а аргда аз.

Технически эстетиках занятеш яро хургболча болхлошка йиш хулийтаргья цехий помещенеш, машинаш, инструменташ формах а бесах бIарг белабергболаш, къахьегара паргIата хургйолаш производственни хьал хийца эргадоаккхача юкъе хьинаре дакъа лаца. Цунах тийша да арахецаш йола продукци дика хилар, болхло дог делаш а унахцIена а хилар.

Харьковерча цхьан училище вIашагIтехай художественни совет. Дешархоели преподавателели совгIа цунна юкъе болх художникаши скульпторaши. Училищана «эстетизаци» яра йола проект оттаяьй Совето. Дешара заведенеи производственни мастерскеи арахьара куц хьалха хиннача вIалла тара доацаш хувцаденна тоаденнад. Дукха ха йоацаш а тIехьа сира хинна пенаш сийрда-баьццара бос болаш да, станокий фундаменташ кIай керамически Iоакъа оттаяь я. Скульптура яьча образецех дешархоша кийчъяьй болх бара Iалаьмате дика йола слесарно-монтажни инструментий комплект.

Профтехучилищашка эстетически кхетам луш ба литературни художественни лакхера образовани йола опытни педагогаш. Дукха ба цар шоай лоIаме хинна гIончаш — писателаш, артисташ, музыканташ. Саратоверча цхьан училища кинолекторе балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш ба моттигера искусствоведаши университета преподавателаши. Кинофильмаш хьахьокхалехь хьалха цар советски е доазол дехьарча киноискусства исторе дешаех лаьца лекцеш еш, беседаш ю, малхбузерча мехкий прогрессивни болча кинодеятелий творчествах лаьце къамаьлаш ду. Город Ригерча латышскийи эрсийи искусства Музея болхлоша дIа-юха лела выставкаш кийчъяьй. Республика училищашка дIа-юха кхувл уж. ЧIоагIа мах бола цхьадола картинаши скульптурни произведенеши цхьайолча училищашка дIаеннай даиман царга хургйолаш. Латышски искусства цIи хеза мастераш каст-каста ух цу дешара заведенешка. Хургболча болхлошта эстетически кхетам балара дукха пайдане хIама ду Москва, Киева, Тбилисе, Новосибирска искусстваи литератураи мастераша.

Профессионально-технически училищашка эстетически кхетам баларо болхлой класса къонача тIехьенна новкъостал ду къахьегама, быта искусствана юкъе шоашкара доагIа хозален дакъа дахьара.

АРТЕКА — 40 ШУ

16 июне 40 шу дуз «Артек» яха пионерски здравница йиллача дийнахьа денз. Из улл Крымерча башха - хозача мIIинге. Форда бIоаххала, хозача лоамашта кIал Iалаьмате дукха дайга сийрда зданеш ягIа — чуIе цIенош, школаш, берий технически станцеш, спортивни майдаш, стадионаш, наьк ду бассейнаш. Цкъа лоIаш укхаза салаIа йиш я 4000 совгIча берага. Шовзткъа шера Артеке хиннав Советски Союзерча пионерашхеи доазол дехьарча мехкий къахьегамхой берашхеи 200.000 саг.

СУРТА ТIА: «Прибрежный» яхача лагера сурт.

В. Савостьянова, сурт.

ТАСС фотохроника.

«Джеминай-4» космосе я

НЬЮЙОРК, 4. ТАСС-а корреспондента Л. Пономарева хьахоийт: шоллагIа ди да «Джеминай-4» яха американски космически кема лелаш дола. Тахан московски ханаца лоархIаш 19 сахьати 37 минути йоалаш лаьттанна 16 го баьккха даьннад кема.

Хьюстон яхача городерча (Техас яха штат) тIахьожама пунктерен Кеннеде мысерен ухача хабарашка диллача, кема керттерча даькъе лерттIа лел, - космонавташ Макдивитти Уайти дикача хьале ба, царцара бувзам, цхьайолча хана лерттIа ца хуле, кхоачам болаш ба. Макдивиттеи Уайтеи хIаране шиъ аргIагIа бархI - бархI сахьата наб яьй. ДIаяхача бус прибораша дIаяздаьд космонавта Уайта цIий давлени лакхьенна хилар. Хьюстонерча тIахьожама пунктерча лораша лерхI из космосе кхаьчачул тIехьагIа кхохкаваларо даьд, аьнна.

Тахан Iуррехьа а Хьюстонерча тIахьожама пунктера распоряжени яхийтай космонавташка, программагIа лаьрхIа йола орбита параметраш йистара хьакъехьара массехк эксперимент ца еш йита, аьнна. Из динза даьннадац селхан ракета шоллагIча ступена гарга гIорта беннача хана космонавташа кема тIара доагор боарамал тIех доагадаь хиларах. ХIаьта а кема лелара кулгалдерашa лерхI кема тIа юхедиса доагор кема Лаьтта юхадоаладарца дувзаденна янза яргIоаца маневраш яра шортта кхоачам хиллал долга. ЕргIоацаш дIаьккхай иштта Iилма массехк опыт а. Программа цу тайпара хувцара бахьан доашхаш дац. Кема лелара программа дежурни директор волча Джон Хаббса тахан хьахайтад, селхан Уайт космосера юха кабина чу водача хана вIалла дага а доацаш йола халонаш хилар — космонавташа массехк минут яьккхай люк айхха дIакъовла гIерташ, хетаргахьа запорех цаI гIерташ хиннай.

ДIадахача денна - бийсанна космонавташа шозза хIама а йнай, хIаране цхьаццеи ах-ахи пинта хий а меннад.

Орбита параметраш: апогей — 179 миль, перигей — 101 миль. ТIахьожама пунктерча эксперташа белгалдоахачунга диллача, из лакхал космонавташ диъ дийнахьа космосе хилара кхоачам болаш я.

БОГОТА (Колумби). БIеха процесс я революционни боламе дакъа лацарах «террор» яьй аьнна бехке баьча колумбийски патриоташта Хуан де Диос Сальгадонеи Алехандро Гомес Роанеи духьала дагалаьцар. Дукххача бетташка Iазап озаш ба уж Боготерча набахта, цхьабакъда, хIанзалца суд хиннаяц.

Сурта тIа: политически гIулакхашта лийца боахка Хуан де Диоси (аьрдехьа) Алехандро Голис Роаи.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

«ЯДЕРНИ КЛУБА» ЧУ ДIАЧУВОАЛА НИI БОННАНА ХЬАЕЛЛ МАКНОМАРАС

Укх дIадахача кIирах цIаькха ена ча атомни хоршо егайир американобоннски милитаристски машина. Оршотдийнахьа Париже НАТО аргIанарча совещане гулбелар агрессивни къилбаседаатлантически блока юкъе дакъа лоацача мехкий военни министраш. Малхбузехьарча кепа йоазано яздаьчох цу совещане эггара чIоагIагIа гIордаьнна хIама хилар НАТО ядерни стратегера американски доал деча гIозарий керда концепци хьакхайкаеш ВIашагIкхийттача Штатий оборона министра Роберт Макнамарас даь къамаьл. МалагIаш я цун керттера положенеш?

Париже хиннача совещане Макнамарас хьакхайкайир ядерни герза гIулакхашта йола НАТО керттерча державай виъ е пхиъ оборона министрех латта «исполнительни комитет» оалаш яр вIашагIйоллара план. Вашингтона хетачох цу комитета юкъеяха езаш я США, Англи, Францi, Малхбузен Германи. НАТО ядерни стратеги оттаярал совгIа чрезвычайни полномочеш я цунга дIаяла езаш. Макнамаровски комитета тIадулл, нагахьа санна ца делча даргдоацаш моттиг хуле, атомни герз кхосса аьнна приказ лулга.

Цу цхьан ханна ВIашагIкхийттача Штатий оборона министра хьакхайкаду Пентагон Малхбузен Европера американски ядерни герза запасаш алсамъяха дага хилар. Цо хоам бир США малхбузеневропейски тIема базашкара, къаьстта а ФРГ-ера, ядерни боеголовкаш, 1961 шера хиннаращца нийсийча шозза дукхагIа хиннеи укх гаргтарча хана кхы а дукхагIа хургйолаши хиларах.

Макнамарай унзарерча плано тайп-тайпара реакци яйтар парижски совещане дакъа лоацаш хиннарашка. ЧIоагIа лоралуш хилар цунах Франци. Цун викало дIахайтар, керда американски предложенеш французски правительства тахкалца йолча хана, уж могаергхиларах къамаьл де а хьашт ца хилар. Цунца цхьана, Елисейски дворецa гарга латтача парижски газеташа белгалдоах, «Макнамарай план» Франце тIа ца эцаш йитача, дукххача оагIорахьара оалаш долча НАТО ядерни низий кIезиг дукха керда яьккха вариант хилар.

Париже хиннача совещане хьахекхар, малхбузехьара тIема блок хийра яьккха лоаттаеш йола вIашдухьаленаш хьалхагIа а санна йолаш хилар. Цул совгIа, натовски министраш вIашагIкхетале хьалхагIа Франце кхы цхьаькха духьале а йир НАТО-рча американски гегемонена. Цо дакъа лаца тиганзар хьатIадоагIача шера чакхъяха лаьрхIача «Фалекс-66» яхаш кодови цIи йолча къилбаседаатлантически союза йоккхийча маневрашта юкъе.

ХIанз Париже тIа-тIа чIоагIагIа дувц Франци хьадда духьала я Малхбузен Европерча ерригача американски тIема планаша лерххIача тайпара бундесвер атомни герзаца кийчъяра. ХIанзара ядерни гIулакх хьовзадаьр алхха Пентагона да Роберт Макнамара ва ала гIерташ океанал дехьара пресса яле а, цхьаннена а къайле йолаш дац къайлагIа вIаштIехьбаьккха американо-боннски барт бахьан долаш хьахинна из план йолга. «Ядерни клуба» чу дIачувозала ниI Боннана хьаеллаш йола атомни комитет» НАТО-на чухьа вIашагIйоллилга чIоагIа дувцаш вар ФРГ военни министр фон Хассель Париже хиннача совещане. Цо бундесверана гуччахьа дIайийхар «ерригa ядерни средстваш». НАТО лакхехьарча командоване аьлар Хассела, ший доалахьа хида еза тактически гIулакхашта меттел, стратегически гIулакхашта а лаьрхIа йола ерригa ядерни средстваш. Рейн яхача хи йистерчар къайлахьоц. Макнамарай план эггара хьалха ядерни герзацара Бонна безам кхоачашбар духьа дагалаьца хилар. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац 31 мае официальни визитаца США кхаьчача малхбузенгермански канцлера Эрхарда из план цу сахьате хьаллаьвца хилар.

Париже хиннача НАТО военни министрий слето, боннски канцлеро Вашингтоне яьча переговораша, укх тIеххьарча деношкарча кхыча фак-таша хьахьокх, США доал деча гIозараша шоай керттера ког гIорта моттиг ФРГ-ерча реваншистски, милитаристски низашцарча союзах лоархIаш хилар. «ХIанз, — малхбузенгермански политикий уйлаш хьа а еллаш, гуччахьа язду «Ди вельт» яхача боннски газето, — хаттар отт: НАТО-га гIоллара германски хьоашал федеративни республика США ядерни низаца чIоагтIа вIашагIъювзар духьа Вашингтонаца шин оагIорахьара еча дукххача согласшенешца дIакхоачашдича бакъахьа дацар-теш?»

ТIа-тIа къаьгагIа белгалонаш гучаювлаш латта соа—Бонн—Вашингтон, шийиргIча оагIорахьара Советски Союзаи вокх социалистически мехкаштеи духьала ерзаяь Iац. Океанал дехьарчар безам ба из соа эггара хьалха Францена духьала а ерзаеш, американо-боннски доал деча гIозарий авантюристически наькъацара эгIа йолаенна политика йолаш болча НАТО-га гIолларча партнераштa духьала ерзаяь а я.

ВАШИНГТОНА «ЙОККХА ЧХЬОНКАР»

ХьалхагIа а санна, сахьувзадеш дола хоамаш ух укх деношка Доминикански Республикера. Цу мехкара хьал, американцашкахьарча реакционни инарала Имберта группировка бIунаштеи Кааманьо конституционни правительства гераашцарча низаштеи юкъе баь машар боллашехьа а, кхы а кхохкалала мегаш да. ЧIоагIа бац Санто-Доминго этта машар. Интервенташа гIо новкъостал деш болча империалисташа низаш а зуламаш а ду доминикански патриоташта. ООН-ерча доминикански посола Рубен Браче укх деношка кепа йоазон викалашка хьакхайкадаьчох, провинцешка меттел, столице а, инарала Имберта хунтай бIунаш латташ мел йолча районашка террор йоалл. Из долла хIама американски оккупационни бIунашта бIаргагуччa деш да.

Дерригa дуне чIоагтIа эгIаздигал Доминикански Республикерча США герзашцарча интервенце. Журналисташта яьча пресс-конференце, мадарра аьлча, цунна мукIарло ца дича валанзар БIайча цIен да ше а. Цхьабакъда, американски империалисташ дага а бац доминиканцашта шоай гIулакхаш шоашка къоастадайтара торо яла. Укх тIеххьарча деношка къайлагIа чоалханера маневраш кхестаеш я вашингтонски дипломати ВIашагIкхийттача Штатий интервенци къайлаяхьар духьа. Американски кепа йоазоно шерра дIайоаржаьяр Доминикански Республикера американски форда гIашлой цхьа батальон арайоаккхаргья аьнна президента Джонсона яь решени. Цхьабакъда, цу харц арадаьккхача хабаро цхьаккха а хIама хувцаш. ХьалхагIа а санна, Санто-Доминго латт ялхайтта эзар совгIа американски салтеи эпсари.

США доал ду гIозараш законаца чIоагIде безам болаш да Латински Америка вож мехкаш Доминикански Республика гIулакхашта герзаца юкъегIертилга. Цо бокъонца тешавеш хьахьекхар дукха ха йоаццаш президента Джонсона Бэйлорски университете (Техас яха штат) даь къамаьл. Малхбузехьарча Полушаререн кхехкаш латтача кхыча континенташкареи гIулакхаш доашхаш ше къамаьл деча хана Джонсона идеялар «подрывной гIулакхаш» яхаращца къовсам лоаттабе могаргдолаш йола «дунен халкъашта юкъера механизм» яха хIама вIашагIйолла аьнна. Дувцаш дар да американски паччахьалкхений организаце байракха кIал хьуладаь а Пентагоно кулгалдеш а хургдола американски паччахьалкхений юкъара яхаш дола герзашцара низаш вIашагIтохилга. Цу полицейски низашта тIаложадуу халкъий къаман-кортамукъален къовсам, Латински Америка моллагIча районе из гIотте а, тоIабелга.

Из колонизаторашa хьадаь гIулакх хIанзале а практике чакхдаха йолаеннай Вашингтон. ХIанзале, а Санто-Доминго кхаьчай Бразилерен вIашагIтохаш долча американски паччахьалкхений юкъарча герзашцарча низашта юкъедихьача цхьайолча кхыча латино-американски мехкашкареи массехк воински подразделени. Цхьабакъда, цу низашта юкъе хьалхагIа а санна керттера лоархIам болаш хургья кIезиг-дукха кхыча къамех бола салтий юкъе увш йола янки.

Белгалдоалаш да, американски милитаристаша хьовзадаьча цу гIулакха колонизаторски маIан Латински Америке цу сахьате кхетадаь хилар. Континентерча кIеззигача мехкий мара безам хиланзар американски паччахьалкхений юкъарча низашка дакъа лаца. Цул а совгIа, парех дуккха дараша шоай викалаш бахийта тиганзар Вашингтоне гулбаьча ОАГ совещане. «Дехар а даь цу организацена тIаложадаьча декхара маIан да, — гуччахьа язду «Нью-Йорк таймс» яхача газето, — мадарра аьлча, Джонсона правительствана цIера юкъера хьашкаш кхухьилга.

Американски паччахьалкхений юкъара герзашцара низаш, массаза а шийи гIулакхаш чакхдоаха орган а хургйолаш, вIашагIдохкара план ООН Устава чIоагтIа духьала йоалаш я. Генеральни секретара У Тана 27 мае духхьал хьакхайкадир, ОАГ-ас Доминикански Республике леладеча гIулакхех доккха зулам дала тарлу ООН дIахо яхара шийна а Американски паччахьалкхений юкъара герзашцара низаш вIашагIдохкара гIулакха шоаш дагалаьцар США-с чакхдоахаш хиларца Кхерамзлен Советагара доацаш ма дий цар лелатер, машара миччахьа а кхерам болча къоасталеи цунах йоагтIаш йола рекомендацешеи бокъо яр айхха цхьа Кхерамзлен Совет мара йоацашехьа а ООН-а Устава 53 статьяс цхьанна а тайпара магийтац Кхерамзлен Советагара полномочеш йоацаш цхьаккха а тайпа низ белга.

Цхьабакъда, американски доал деча гIозараша, ООН-а принципаш чIоагтIа телха а еш, шеашта хьашт йола полицейски низаш вIашагIлехк шоай лоIами прогресси бахьан долаш халкъаша лоаттабу къовсам тоIабара.

КАИРЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Дукха ха я лоархIамера дунен халкъашта юкъера конференцеши вIашагIкхетараши хулаш йола центр а хинна Каир дIаэтта. Массехк ди хьалхагIа укхаза хилар Iарбий мехкий правительствашта керте латтарий аргIанара совещани. Цун итогаш шерра йоашхаш латт хIанз дунен халкъашта юкъерча кепа йоазоно. Укх тIеххьарча хана Каире вIашагIкхетара башхало сенах латт аьлча, из латт, Iарбий дунен чу событеш кхохкаенна латтача хьалашка из хиларах.

Совещани хилале хьалхагIа Iарбий итт паччахьалкхено Германе Федеративни Республикацара дипломатически гIулакхаш хоададир. Из дар Iарбий Малхбоален суверенни паччахьалкхенаша боннски доал деча бухьа интригаштеи гIожача шантажаи денна жоп. Дуккха а дукхагIа йолча Iарбий паччахьалкхенаша машар хургбоаца позици лаьцай Вашингтонацеи Израила экстремистски гIозарашцеи къайлагIара барт. Iарбий халкъашта духьала берзабаь бола барт баьча Малхбузен Германе провокационни политика хьакъехьа. Боннапара дипломатически гIулакхаш хоададарца Iарбий мехкаша цунца чIоагтIа политически оагIорахьара хIама техар Малхбузен Германена.

Цхьабакъда, империалистащца тоссаденнача цу довна юкъе ерригача Iарбий паччахьалкхенаша лацанзар цхьатарра позици. Къилбаседен Африка кхаь мехко—Туниса, Мароккос, Ливе — тиганзар ФРГ-ецара дипломатически гIулакхаш хоададе. ХIаьта Туниса президента Хабиб Бургиба кхыметтел Iарбий дунен чу чIоагтIа гIар айяйта йола заявлени а йир Израила хьакъехьарча Iарбий мехкий политикага юха а хьажанза дарг ца хилара хьакъехьа.

Цу хьалашка дар правительствашта керте латтараш Каире гулбелча а. Цар совещане викал воацаш Каире шийи делегат вайта ца тугаш Iийна Туниса президент мара вацар. НаIараш дIакъайла а йолаш хилар Iарбий премьераш вIашагIкхетар. Iарбий кепа йоазон тIа арадаьннача хоамех, переговораш йолча хана барт вIаштIехьа ца боалаш кIезига дешаш дисанзар Iарбий дунеи чу эттача ситуаце хьакъехьа. Из совещани ше йолаенна йолча хана хьахезар израильски бIунаш цIаькха а Иордане территорена чухьийлха хилар. Цу гIулакхо кхы цIаькха а бакъдир империалисташа лерхIачоа духьала лоаттабеча къовсаме Iарбий мехкаш цхьоагIо йолаш ца хилча дарг ца хилар. Совешане дакъа лаьцараша чIоагтIа соцам бир доазонцарча Иордан яхача хин ресурсашта эксплуатаци яра Израила шийи оагIонгахьара леладеча гIулакхашта духьала цу хин ганаш кхыча оагIорахьа дерзаде аьнна оттаяь хинна Iарбий проект чакхъяккха.

Каире хиннача совещане иштта дийцар цхьаццайолча паччахьалкхенашта юкъера, белггала аьлча, Йеменаи Саудовски Аравенеи юкъера гIулакхаш лар тIа дахара дешаш а. ХIанзалца хьа империалисташ юкъегIертар а Йемене котъяьнна республикански режим бакъе Саудовски Аравена ца лар а бахьан долаш цу мехкара хьал кхохкаденна латташ да. ХIанз а тIехьа тIом латт республикански бIунаштеи Саудовски Араве массе оагIорахьара новкъостал деш долча контрреволюционни низаштеи духьала. Цхьабакъда, Каире хиннача совещане кхыметтел Йеменски Iарбий Республикана духьала гуччахьа къамаьл де а лоархIаванзар саудовски викал.

Каире вIашагIкхийттача дакъа лоацаш хиннараша чIоагтIа уйла тIаяхийтар Къулбехьен Арави английски колонизаторий доала кIалхаръяккхара, латаш болча патриоташта новкъостал дара.

Цхьаццайолча проблемашта къовсамаш долаши барт вIашагIа ца кхеташи йола моттиг Каире хиннаяле а, Iарбий мехкий правительствашта керте латтарий аргIанарча сессе хьахьекхар, антиимпериалистически ларда тIа хьахинна Iарбий цхьоагIо империалисташ тIагIертилга юхакъувлаш бола боккха позитивни низ хилар. ХIаьта нагахьа санна из цхьоагIо чIоагIъеи дегIайоалаеи вIаштIехьдоале Iарбий халкъий моастагIашта кхы а халагIа хургда дунен цу районе шоай агрессивни политика чакхъяха.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮКОВ.

ЖУРНАЛИСТАШ ДАГАБУВЛ

ДIадахача кIирандийнахьа городе Нальчике хилар Нохч - ГIалгIайчен, Къилбаседа - ХIиречен, Кабардино - Балкаре журналистий летучка. ЧIоагIа лоархIаме дош дар вежарашха йолча республикай газетий болхлоша дийцар — «Къахьегама сагах яздар».

Летучка хьаеллаш хьаьшашка моаршал а хоатташ къамаьл дир КПСС Кабардино-Балкарски обкома пропагандаи агитацеи заведующе нов. Геттуева.

Цул тIехьагIа шоай болх дIаболабир журналисташа. Эггара хьалха къамаьл дир «Социалистическая Осетия» яхача газета пропаганда отдела заведующе. Цо дийцар «Кабардино-Балкарская правда» яхача газета тIа къахьегама сага гIулакхашта хетаьча корреспонденцех, зарисовкех, репортажех, очеркех.

Нов. Яковлева — «Кабардино-Балкарская правда» яхача газета промышленностеи транспортеи отдела заведующе белгалдаьхар грозненски журналисташта карагIдаьннараш, дийцар дIадаха деза кхоачамбоацараш.

«Грозненский рабочий» яхача газета культура отдела заведующе нов. Лубина обзор йир «Социалистическая Осетия» яхача газета материалашта.

Цул тIехьагIа къахьегама сага хоза гIулакхаш дIадовзийтара редакце коллективо дечох гулбеннараштa дийцар «Сердало» газета редактора нов. Льянова, «Ленина никъ» яхача газета редактора нов. Мехтиева, кхычар.

Къамаьл даьраша белгалдаьхар къахьегама саг массе оагIорахьара дIадовзийтара, цун доккхий гIулакхаш хестадара, дувцар журналисташта карагIдийнарех а из болх дIахо тоабара де дезарех а.

Массанена дика пайда луш чакхъяьлар кхаь республикерча журналистий летучка.

Из пайдане гIулакх дIахо а де деза.

М. МУСИЕВ.

ЭРСИЙ ХАЛКЪА СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА ВОIА

МОСКВА, 4 июнь. (ТАСС). Селхан Лермонтовски майдан тIа сквере М. Ю. Лермонтовна дегIа памятник деладаь хьаделлаш моттиг хилар Москве. Памятник хьаделлача баьхкар столицера эзараш къахьегамхой — писателаш, литературоведаш, историкаш, художникаш, артисташ, столицерча предприятей болхлойи гIулакхера нахи.

Делкъел тIехьагIа 4 сахьат доалдаш укхаза баьхкар Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин. Партеи правительстваи кулгалхоша цхьана трибуна тIа ба СССР культура министр Е. А. Фурцева, Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов, белгалбаьнна советски писателаш, искусства деятелаш.

Митинг дIайолаеш къамаьл дир КПСС МГК хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева.

Л. И. Брежнева цIе лента хоада а даь, локхаш Паччахьалкхои гимн а йолаш лакхача моакхаза кIийлен тIа оттаяь М. Ю. Лермонтова бронзови фигура хьа а еллаш, монумента тIара Iодоал кIай кхоллар.

Митинге къамаьлаш дир РСФСР искусствай заслуженни деятела Андроникова Иракле, «Красный богатырь» яхача завода болхлочо А. Г. Глазова, СССР халкъа артиста М. И. Царева, поэта Р. Рождественске, МГУ студента Л. Швейкое.

ЭКЗАМЕНАШ ЙОЛАЕННАЙ

ЦхьоалагIа июнь. Из ди белгтала дар вай республика массайолча школашкарча дешархошта. ХIана аьлча, цу дийнахьа экзаменатораштa духьал а этта деша баьгIача шерашка шоашта дайзачох жоп дала болалуш бар уж.

Со хилар Шаьларча № 8 йолча юкъерча школе (директор Л. З. Межидов), 8-ча класса дешархоша экзаменаш дIалуча.

... Iуйрийна 8 сахьат даьнна ха. Цхьа сахьат да хIанз а экзамен йолаяла. Бакъда, хоза кийчбенна хьалхе а гулбеннаб дешархой школе. Безаме а уйланта баха а ба уж.

Гургал тох. Йолалу экзамен. Сатийна бац дешархой, бакъда, шоаш баттIачара дIа-юха ца хьовш, цхьаккха дош хувца ца долийташ, ерригa уйла тIаяхийта ладувгI цар «Миштa чIоагIлора болат» яхача Н. Островске романа тIара «Шаькха а мугIарашка» яха дакъа дешача хьехархочунга.

Изложени массане а язъергхиларах дог тийша ба хьехархой, бакъда, хIаьта а сатийна-м бац уж. Юххера берригаш язъяь йисте а баьнна арабовл классера.

Изложенеш йийшача тхона гучадоал грамматически конструкцеш, лексически минимум, дешархошта йовзаш хилар а Н. Островске произведени царна дика ховш хилар а.

Орфографии пунктации дика ховш хиларца, произведени дика йовзаш хиларца, чулоацам дика болаш яр дуккхача дешархоша язъяь изложенеш. Царех ба: Юнусов Бадрудин, Ахматов Iарби, Усманова Тамара, Хасаев Руслан кхыбараш.

Иштта дика толамаш гойтар дешархоша шолагIа йола экзамен — алгебра дIалуш а. ТIехдика оценкаш яьхар Атуева Бэлас, Александрос Михаилеи ЗуйковгIар, Базарова Любас кхычар. Берригаш лаьрхIача эрсий меттаи алгебраи экзаменаш дIалуш хиннача 53 дешархочох ткъаь шиннe дикеи тIехдикеи оценкаш яьхар.

Мишта карагIдаьннад царна уж толамаш даха, сево йиш хилийтай цхьаккха а во оценка ца яккхийта? Цох лаьца кIезига дувцаргда аз.

Школа администраце а берригача хьехархоша а дерригача дешара шера халданза терко йора берашта дика хьехами кхетами балара. ЙиълагIа четверть йолаелча денз шоаш шера Iомадаьр юха кердадоахаш хилар дешархой.

Юкъереи бархIшерареи школа йистейоаккхаш болча дешархой экзамений инструкци дика йовзийтар школа берригача хьехархошта. Дай-ноаной собрани а яь экзаменашта тIа ца бутараш бийцар, из фу бахьан долаш хиннад а дIахайтар.

Консультацеш еш дешархошта лаьрхIа хоза кийчдаь цIа да школе. Укхаза я экзамений а консультацей а расписани, «Иштта дала деза экзаменашта жоп» яха стенд. Цу стенда тIа я математически чоалкане формулаш, предложенешта грамматически къоастам бара схема, кхыдар. Цу дерригача гIулакхаша новкъостал дир дешархошта экзаменаш дика дIаяла.

В. СКОРОХОДОВА,
хьехархой говзал лакхъеча института школеи классеи боаца болх беча кабинета заведующи.

СПОРТ

РАЙОНИЙ СПАРТАКИАДА

Спорта технически тайпаех йола Ерригсоюзни спартакиада чакхйоалаш латт. Октябрьски района предприятей, организацей, дешара заведеней ДОСААФ-а юкххьанцара организацеш цу яхье дакъа лоацаш я. Цу яхье гучабаьлар дукха хьинар дола спортсменаш.

16 мае мотоцикл лелаяра говзал дикагIа хьанай гучадоаккхаш яхь хилар районе. ХIаьта 30 мае автомобильни яхь а, хилар.

Мотоциклаш хехкаш хIаранена юкъе лаьттача яхье дакъа лоацаш района дикагIвола 18 спортсмен вар. Царна юкъе лаьтта къовсам чIоагIеи сакъердамеи бар. Жетон е диплом яккха, района чемпион хила ловра хIаранена.

Яхь чакхъяьнначул тIехьагIа итогех хоам бир воккхагIа волча судьихочо. Района чемпион хилар профессионально-технически училищера дешархо А. Д. Коверин. Дика гIовзал хьахьекхар № 8 йолча бархI шерарча школа хьехархочо Л. В. Закина, кхыбараша.

Автомобильни яхье района чемпион хилар «Грознефта» объединене транспортни конторера К. А. Абдаев. ХIаьта командни хьалхара моттиг транспортни конторо яьккхар. ШоллагIа моттиг «Гипросельстрой» экспедицега кхаьчар.

ЦхьоагIо, барт болаш спортивни цIей хинна чакхъяьлар районни яхь.

П. СЕВАСТЬЯНОВ,
ДОСААФ-а Октябрьски районни комитета председатель.

Редактор **М. Н. ЛЬЯНОВ.**

ЛадувгIа, хьажа

8 ИЮНЯ, 1965 ШУ.

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненски Рабочийи» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.40 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 8.40 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.50 — Ашараш. 16.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.10 — Концерт. 16.35 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала). 17.00 — Литературни передача (гIалгIай меттала) 17.15 — Промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Марксизма - ленинизма миллионаш бараштa хьехам» яха беседа (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 19.35 — Концерт.

Укв: 9.00 — «Российски Федераце республикашка гIолла музыкальни никъ бар» яха радиообозрени. 10.00 — Советски поэтий лирически стихаш. 10.20 — «Музыке гIулакх деш ткъаь пхиъ» музыкальни очерк. 10.56 — «Крошаца хинна тамашийна хIама» яха школьникашта йола радиопастановка. 11.45 — «Талант котъялар» яха Корджале дувцар. 19.00 — «Теотральни постановкашта йола музыка» яха передача. 19.42 — Сийрдача новкъа гIолла спектакла монтаж (нохч-гIалгIай).

Телевидени: 12.00 — «Орг» яха берашта йола телевизионни кафе. 12.30 — Берашта дола фильм.

Город Грозне, Кирова цIерахча поселке, Андреевски улицагIа, 29, кв. 5, яхача гр-кас **Юмангулова** Евгения Ивановнас суде деннад шийи марагара **Юмангулов** Фатих Муфтяготдиновичагара ше хьалларах дола дош.

Дош дувцаргда Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/84.

СФ05375. Заказ № 3361.